Üksiknumber 6 senti.

JÄRWA TEATAJA

Järwamaa häälekandja.

Toimetus ja talitus: Paides, Pikk 2, telef. 101, pk. 20. Talitus avatud igal äripäeval kella 9-st kuni kella 2-ni p. l. Abitalitus Tapal, Esplanaadi 2, telef. 78, pk. 33.

Ilmub kolm korda nädalas: igal esmaspäeval, kesknädalal ja reedel.
Kaasandeks alandat. hinnaga põllumajanduslik ajakiri „Eesti Talu".
Väljaandja: Usaldusühing „Järva Kirjastus".
Tegev- ja vastutav toimetaja Johannes Kaup.

„Järva Teataja" tellimishinnad:

	„Järva Teataja"	„Tõusv. Noor."	„Eesti Taluga"
1 kuu	Kr. 0.65		
3 kuud	„ 1.90	Kr. 2.20	Kr. 2.10
6 kuud	„ 3.70	„ 4.30	„ 4.10
12 kuud	„ 7.—	„ 8.20	„ 7.75

Tellimisi võetakse vastu alates iga kuu 1. või 15. kuupäevast.

Kuulutushinnad:
Esimesel leheküljel 10 s. ja tekstis 12 s. veerumm.
Viimasel küljel 5 senti millimeeter kuulutusveerul.
Kuulutusi ja käsikirju võetakse vastu kella 9-ni igal lehe ilmumise eelpäeval.
Aadressi muutmine 25 senti.

Nr. 127. Paides, reedel 4. novembril, 1938. aastal. 13. aastakäik.

Paide konvendi põllumeeste kool.

Kool alustab tööd detsembrikuu algul Paides. — 400 tundi põllumeestele kahe aasta jooksul.

Paide Põllumeeste konvendi juhatus oma wiimasel koosolekul otsustas täide wiia juba waremkawatsetud ja konwendi täiskogu poolt jaatawalt otsustatud sammu — ellu kutsuda konwendi piirkonnas põllumeeste kooli.

Pöördusime äsjawalitud põllumeeste kooli juhataja, Järwa maakonsulent agr. H. Lipp'u poole, kes meie lehe esindajale selgitas järgmist:

Põllumajandusliku kutseharidusе tähtsusest on tänapäewal teadlikud juba enam-wähem kõik edumeelsed põllumehed. Waade põllutööle kui seesugusele, millega saab hakkama igaüks ilma igasuguse ettewalmistuseta, on täielikult kadumas.

Ometi seisab põllumeeskond põllumajandusliku kutseharidusе wõimaldamises oma tütardele ja poegadele sageli üsna suure takistuse ees. Meil on weel üsna wähe põllutöökoole, et wõimaldada kõikide haridusjanuliste astumist sinna. Siin tuleb sageli weel takistuseks tööjõu puudus taludes, mis ei luba töowõimeliste laste saatmist aastaks wõi paariks talutöö juurest kooli. Hää tahtmine juures saaks muidugi nendestki takistustest üle, aga — ja just see „aga" — ja nii jääwad paljud algkoolist tulnud noored niisama taludesse, sirgudes perenaisteks-peremeesteks teinekord hädawajalist teadmist omandamata.

Eriti tuleb aga rõhutada ka seda, et wastasutatud põllumeeste koolis on wõimalik õppida ja end uudsete põllumajanduswõtete ja meetodidega täiendada just täiskaswanud põllumeestel, neil, kes tegelikult juhiwad talusid ja kellel ka hää tahtmise juures pole wõimalik minna põllutöökooli. Kuid aeg ja olud muutuwad, põllumehe teadmised peawad kaswama.

Wastasutatud „Paide Konwendi Põllumeeste Kool" haarab endasse kaheaastase põllutöökooli kawa olulisemad osad, kusjuures üldained jääwad kas osaliselt wõi täielikult kawast wälja. Asutatud kool ise on kaheaastase kestusega, kusjuures põllutööhooaegadel kool ei tööta. Efialane kooli kawa näeb ette umbes 300 teoreetilist ja 100 praktilist tundi. Seega langeks kummalegi õppeaastale umbes 200 tundi.

Käesolewal aastal alustab kool tööd detsembrikuu alul Paides, konwendi ruumes, kus peetakse enamik loenguid. Praktilised tööd sünniwad muidugi wastawalt praktilise töö iseloomule — lähikonna paremates majapidamistes, karjalautades, tallides, figalates, kanalates, põldudel, rohumaadel, soos, raiesmikus jne. jne.

Käesolewal aastal töötaks kool kord nädalas, millisel päewal just, pole weel ette teada, kuna soowitakse kuulata kooliastunute soowe. Ka toimub õppetöö kooliastunute soowide kohaselt kas hommikuti wõi õhtupoolikul.

Peale otseste põllu- ja karjamajanduslikkude loengute ja praktiliste tööde, milledele langeb muidugi pearõhk, pühendatakse tähelepanu ka põllumajanduspoliitilistele päewaküsimustele ja — nagu möödunud aastal Wodja noorsoojuhtidegi koolis — antakse ruumi ühiskondlikelegi ainetele, käsitades eriti põllumehele tarwisminewaid asutusi, nendega läbikäimist ja — seadusi, mida peab teadma põllumees.

Toetudes wastawatele läbirääkimistele Haridusministeeriumis, on loota, et asutatud „Paide Konwendi Põllumeeste Kool" wõetakse awalikkude koolide wõrku ja kooli lõpetajaid arwestatakse kui kutseharidust omandanud isikuid.

Registreerimised kooli astumiseks on juba alanud ja seda toimetatakse Paide Põllumeeste Konwendi büroos, Paides, Pikk tn. 2, wõi traditeel 114. Kuna koolil õppemaksu ei ole ega nõua põllumeeste koolis käimine muidki otseseid kulusid, on arwata, et tung ülalnimetatud koolj on suur. Kahjuks on ruumipuudusel õpilaste arw siiski piiratud. Olgu weel nimetatud, et kooli õppejõududeks-lektoriteks on kõik kohapealsed eriteadlased põllu- ja karjamajanduslikkudel erialadel kui ka eriteadlased Põllutöökojast ja teistest keskasutustest.

Järva Malev 20-aastane.

Koos juubelipidustustega avab kaitseliidu ülem kindral J. Orasmaa pühapäeval ka Järva maleva uue kodu.

Eelolewal pühapäewal, 6. nowembril, tähistab Kaitseliidu Järwa malew oma 20 aasta tegewust wastawate pidustustega. Eelmärgitud päew kujuneb pidupäewaks eeskätt Paidele, kus toimuwad pidustused, ning ka terwele Kaitseliidu Järwa malewa rohkearwulisele perele, naiskodukaitsele ja Kaitseliidu noortele.

Pidustustest wõtawad osa Kaitseliidu ülemuste pealikud, naiskodukaitse jaoskondade esinaised ja noorte kotkaste ning kodutütarde wanemad juhid, peale eeltähendatute wõtawad pidustustest osa Kaitseliidu ülem kindral J. Orasmaa, noortenõunik J. Maisma, naabermalewate esindajad ning rida teisi kutsutud külalisi.

Pühapäewa hommikupoole toimuwad omawahelised koosolekud Kaitseliidu ülemuste pealikutele, naiskodukaitse ja Kaitseliidu noorte juhtidele, kus muuseas esineb noortele kõnega Haridusministeerinmi nõunik J. Maisma.

Kell 15.30 algab malewa 20. aastapäewa aktus malewa staabi ruumides. Aktusekõne peab kindral J. Orasmaa, kes ühtlasi awab ka malewa kodu. Aktusel toimub weel malewa weteraanide austamine, kellele wastawa terwituskõne peab malewa pealik kolonel K. Prees. Järgneb terwitusi ja kõnesid teistelt. Aktusel on kaastegewad malewa orkester ja Paide meeskoor.

Aktusele järgneb Paide rahwamajas ühine lõunasöök, mille korraldab naiskodukaitse Paide jaoskond. Malewa aastapäewa pidustused lõpewad ühise peoga rahwamajas, mille eeskawas wõimlemisettekandeid, tantse, deklamatsioone, humoreske ja muusikalisi ettekandeid koorilaulude, klaverisoolode ja sololaulude näol. Lõpuks tants.

Seoses Järwa malewa juubelipidustustega on olnud kuulda kohati imestawaid hääli, kuna mälestatakse weel selgesti malewa 10 a. juubelipidustusi 1936. a. suwel. Sel puhul olgu selgituseks üteldud, et 1934. a. möödus meil 10 aastat reorganiseeritud kaitseliidu rajamisest. Selle tähistamiseks toimusid ka pidustused 1936. a. suwel. Wahepeal on aga üldist waadet muudetud ja kaitseliidu algust loetakse praegu alates 11. now. 1918. a., mil Tallinnas toimus Eesti Kaitse Liidu asutamise koosolek ja ilmus esimene Eesti Kaitse Liidu päewakäsk. Wõib kinnitada, et nii on see ka kahtlemata õigem.

Järwamaal toimus kaitseliidu asutamise koosolek 12. nowembril 1918. a. Paides „Kreishauptmanni" kabinetis, millest wõttis osa rida kohalikke ohwitsere. Selleks puhuks oli sõitnud kohale Järwamaa kaitseliidu ülemaks määratud kol. J. Puskar, kes kohapeal pidas olukorra kohta nõu kohalike ohwitseridega ja tegi Kaitseliidu asutamise eeltöid. Juba 1917. aastal oli teguisenud Järwamaal salajasi omakaitse salku, kelle ülesandeks oli peamiselt tõkestada okupatsiooniwägede järele fisfetungiwate Wene laostuwate wäeosade rööwtöid. Nüüd loodi Kaitseliidu jaoskondade organisatsioon üle Järwamaa. Kaitseliitlasi kogunes suurel arwul. Kaitseliidu tegewus oli kohati üsna elaw, kuid waibus, kuna algas Järwamaa kaitsepataljoni formeerimine ja kaitseliitlastel tuli pataljoni ridades reaalse jõuna wastu astuda Järwamaale fisfetunginud waenlasele. Kaitseliidu tegewus jatkus aga kuni 1920. a., mil lõpetati kaitseliitlaste registreerimine ja Kaitseliidu asemele tekkisid Küti salgad. Wiimased aga ei suutnud täita Kaitseliidu ülesandeid.

Peale 1924. aasta 1. detsembri sündmusi algas otsekohe Järwamaal Kaitseliidu taaselustamine, missugusest ajast alates Kaitseliidu tegewus on jatkunud pidewalt.

Kuna Malewa juubeli puhul ilmuwas „Järwa Malewa Teatajas" on toodud terwiklikum ülewaade Kaitseliidu sünnist, arenemisest ja tegewusest Järwamaal, siis ei ole põhjust siinkohal sellel täpsemalt peatuda. Olgu aga märgitud mõne sõnaga see edu, mis on saatnud Järwa malewa tööd 20 aasta jooksul.

Nagu wiimased kokkuwõtted näitawad, on praegu malewas üle 2500 tegewliikme. Sellest arwust on põllumehi ja nende poegi umbes 1400. Kiiduwäärse hoolega on malewa perre kuuluwad isikud wõtnud osa kaitseliidu üritustest ning kahtlemata sellele wõlgnetakse ka suuresti tänu selle eest, et silmapilgul räägitakse üle riigi Järwa kodukaitsjatest kui tublimatest. Nimetagem siin kas wõi näiteks ratsasporti, nimetagem laskeala, raskejõustiku ja palju muud, tungimata õppeala üksikasjadesse.

Kahekümne aasta jooksul on koondunud Järwa malewasse parem ja tublim osa Järwa kodanikest, andudes ühiselt suurele isamaad ülesehitawale ja kodusid kaitswale tööle. Selleks tööks on liitunud põllumees ja põllutööline, kaupmees ja käsitööline, majaomanik, haritlane ja õppur — neil kõikidel on siht sama ja selle sihi taotlemiseks on suutnud kõiki liita malewa lipp. Selle lipu alla on kogunenud tuhanded kaitseliidu noored, et kaswada tublideks isamaalasteks ja kodukaitsjateks. See töö ei ole olnud asjatu, mis selgub ka eelolewa juubeli puhul antawates tagasiwaadetes, ja seda tööd on hinnanud seltskond.

Silmapilgul juhib malewat pealikuna kol.-ltn. Karl Prees, abina J. Eilart, juhatusliikmeiks on A. Jürima, J. Kaarlimäe ja H. Kullerkann. Malewa sekretäriks on alates 1928. a. R. Laane. Wäga tublit tööd on teinud instruktorid ltn. P. Onno, kpt. Reitkam, ltn. W. Paide ja ltn. Puupill. Naiskodukaitse ringkonna esinaiseks on pr. L. Eilart, kodutütarde ringkonna wanemaks pr. M. Reitkam, kodutütarde malewa wanemaks M. Ulk ja pealikuks A. Salk. Läinud aastal sai malewa Paidesse oma maja, kus leidub üksustele awaraid ja tööd soodustawaid ruume.

Hinnates kõrgelt seda tööd, mis tehtud seni Järwa malewas, tahaks loota, et 3-dasse aastakümnesse astudes töö jätkub sama innukalt ja tulemusrikkalt.

Paide politsei otsib varastatud asjade omanikke.

Teatawasti paigutati augustikuus Paide wanglasse endine raudteeametnik, kauba ja pagasi ümberlaadija Gotlieb Lett, 39 aastat wana, kes oli raudteel kõrwaldanud pagasiasjadetisi. Kuna ta wiimati teenis Türi raudteejaamas ja müüs enne wangistamist Türil mitmesuguseid esemeid, siis selgitab weel praegugi Paide kriminaalpolitsei tema patte. Nimelt on praegu Paide kriminaalpolitseis 4 paari halle laste wilte nr. 33 ja 34, üks sinine jooneliste pinnaga ja tikitud warrukatega naisterahwa mantel ja ühed pruunist nahast meesterahwa toatuhwlid, millele politsei otsib omanikke. Nende esemete müümisel on Lett ostjatele seletanud, et ta on need ise jaamas purjus meestelt ostnud.

Türi piimaühing teeb laenu.

Türi piimaühing pidas pühapäewal erakorralise peakoosoleku, kus tähtsamaks päewakorrapunktiks oli ehituslaenu küsimus, mille kohta andis lähemaid seletusi juhatusliige J. Pahk. Uut piimatalitust ehitama hakates anti juhatusele wolitus laenu teha 40.000 kr. Algul kawaseti hoonest walmis ehitada ainult alumine kord. Ehituse ajal aga otsustati hoone korraga lõplikult walmis ehitada, mis nõudis suuremat kulu. Edasi tuli ka tööstuse fisfeseades läbi wiia rida täiendusi, kuna odawat ehituslaenu lubati maatulundukapitalist ainult tingimusel, kui piimatalitus ehitatakse eeskujulikust ja täidetakse ettekirjutatud nõudmised. See tingimuste täitmine tegi tööstuse tublisti kallimaks kui esialgu arwati, mispärast on ühingul tekkinud ka tarwidus suurema laenu järele. Peakoosolek otsustas laenu suurendada 65.000 kroonile ja andis juhatusele wolituse laenu tegemiseks. Wõlakohustusele allakirjutajateks wolitati J. Tiiroja, J. Pahk ja A. Rõõmussaar.

Ühingu wolinikuks kohtuasjade ajamisel ühes edasiwolitamise õigusega waliti peakoosoleku poolt J. Pahk.

Näitekursused Amblas.

Eile algasid Amblas kohaliku haridusseltsi korraldusel näitekursused, mida juhatab haridusliidu näiteinstruktor Julius Talpsep. Kursused kestawad kuni 20. skp. ja kursuste lõppedes kawatsetakse korraldada wastawa lawastusega pidu.

Viru-Järva prefekt karistas

Aug. Paltsi, 28. a. wana, elukoht Albu wallas, Ahula külas, 30 krooni rahatrahwi wõi 15-ööpäewase arestiga selle eest, et ta 16. okt. s. a. samas külas Ernst Palisi elumajas ja taluõuel lärmitses ning kiwiga elumaja aknaruute purustas.

Lõikuspüha Kirnas.

Laupäewal, 5. now. korraldab kohalik perenaiste selts Kirna alakooli ruumes lõikuspeo. Kawas on wastawasisuline kõne ja omawaheline kooswiibimine teelauas.

Täielikem ja suurim
valmisriieteäri Rakveres
F-ma Hofkin
Tallinna tn. 18, tel. 3-39 (wene kirikn wastas) soowitab daamidele ja härradele kõikisugu
hooaja valmisriideid
parimast materjalist ja esimeseklassi töö.
Eriti suures walikus
meeste nahkjoppisid.
Tellimiste wastuwõtmine.
Hinnad mõõdukad.

AINO
TAIMEVÕI 1 KG.- 80 SNT.

Avaldame suurimat tänu

Soomusr. rügemendile, eesotsas kol. W. Koch'i ja kol. Parwel'iga,
Tapa raudtee personaalile, eesotsas härrade M. Arengu, R. Merilo ja K. Roode'ga,
Tapa linnawalitsusele, eesotsas linnawanem J. Maidre'ga,
E. P. R. Tapa komiteele ja samariitl. kolonnile, eesotsas prl. P. Wennike'se ja hr. A. Jakone'ga,
Tapa-Jakobi kog. nõukogule ja õp. J. Gnadenteich'ile,
Tapa keskkoolide direktorile hr. E. Kansa'le,
Tapa keskkoolide direktor hr. E. Kansa'le,
Tapa linna algkooli juh. hr. J. Kroon'ile,
Tapa Noorsoo Kasw. Seltsile, eesotsas hr. J. Runse'ga,
Tapa linna wab. tulet. ühingu juhatusele, eesotsas hr. L. Paal'iga,
Tapa kino „Kalewi" pidajale hr. Rosent'ile,
Autobuseliini pidajale hr. A. Pärn'ale,
Tapa gaididele,
Tapa seltskonnale ja kõigile, kes heatahtliku kaasabi ja suhtumisega tänuwäärt teeneid osutasid Eesti Skautide Malewa 12. aastakoosoleku edukaks läbiwiimiseks.

Tapal, 4. now. 1938. a.

Tapa Skaudisõprade Selts ja Tapa Skautide Malev

Loomade ja liha hinnad

Põllutöökoja alatisel elusloomade- ja lihaturul

Põllutöökoja Tallinna alatise elustapaloomade- ja lihaturul, kujunes käesolewa nädala esimesel poolel kauba pakkumine ootamatult suureks, kuna ülesoftjad peale pühi kõik korraga oma kaupa turustama tõttasid, milleşt tingituna hind weise- ja sealihal nõrgenes. Nii maksid:

Suuremad waremad pullid 58—60 senti piires, wäiksemad pullid 56—58 senti piires tapakaalu kilo. Eluskaalu järgi maksid pullid 25—30 senti piires kilo.

Mullikad nuumatud 60—68, rammusad 56—60 s., keskmised 52—56 s. ja lahjad 45—50 senti piires tapakaalu kilo.

Nuumatud lehmad 65—70 s., rammusad 55—64 s., keskmised 49—53 s., ja lahjad 43—46 senti piires tapakaalu kilo. Eluskaalu järele maksid lehmad wastawalt sordile 34—30—22—16 senti piires kilo.

Wasikate pakkumine wäike, nõudmine hea. Tapetud wasikad ühes nahaga maksid 55—75 senti piires kilo. Eluskaalu järgi 36—53 senti piires kilo.

Lammaste pakkumine keskmine, samuti nõudmine. Tapetud lambad ilma nahata maksid 40—48 senti piires kilo.

Sigade pakkumine siseturu jaoks suur. Nõudmine tagasihoidlik, mille tõttu hind nõrgenes. Talupidajatel tuleks nuumata sead rammusateks pekisigadeks eluskaalu 120—160 kilo piires ja turustada elusalt eksportkaubaks, millede eest makstakse ka kõrgemat hinda kuni 65 senti elus kilost. Kuna praegu siseturul tapetud sigadest makstakse kõigest 68—75 senti.

Eksporttlambaliha noteeriti 75—80 senti kilo.

Eksporttlambaliha hindade noteerimise komisjoni eilsel koosolekul määrati lambaliha hinnaks Tallinna tapamajades sordi ja headuse järele 75—80 senti kilo. Eluskaalu hinnaks saatejaamades määrati 27—30 senti kilo. 1.—6. nowembrini lubati eksportida lambaliha 1., 2. ja 3. sorti 5000 kilo. Määratud hinnad on wõrdsed eelmise nädala noteeringule.

Turul rohkesti hanesid ja värskeid kalu

Tallinna turu ülewaade reedel, 4. nowembril.

Turul rohkesti rahwast ja elaw kaupleming, eriti rohkesti on müügile toodud tapetud hanesid. Hanede ostmine tagasihoidlik. Maanaiste wankritel on weel rohkesti soolatud seeni, pütiwõid, kapsaid, kartuleid.

Kalaturg rikkalik, kalu suures wäljawalikus, hinnad enamwähem endiseb.

Õunu keskmiselt, hinnad püsiwad.

Wõi hind tõusis 5 sendi wõrra kilogrammilt.

Lihahinnad wäikemüügil: Sealiha 75—115 s., sea pead-jalad 50—65 s., soolatud sealiha 90—110 s., **ploomirasw** 100—110 s., sulatatud searasw 140—150 s. ,suitsusink 175—250 senti, weiseliha 50—90 s., wasikaliha 60—120 s., lambaliha 40—60 senti kilo.

Jäneseb 100—170 senti tükk.

Tapetud linnud: Haned 100—130 s., kalkunid 140—150 senti kilo, pardid 200—250 senti tükk, kanad 80—180 s. tükk, metspardid 80—100 s., tedred 200—275 s., põldpüüd 70—80 s. tükk.

Kanamunad 14—18 senti paar.

Piimasaaduseb: Meiereiwõi 180—190 senti, pütiwõi 160—170 s., kohupiim 35—40 s., hapukoor 100—110 s., juustud sordi järgi 80—175 senti kilo.

Mesi 180—185 senti kilo.

Juur- ja aiawili: Kartulid 65 senti 20-l mõõt, 5—6 senti kilo, peakapsas 6—10 s., hapukapsas 20—25 s., kaalikad 7—10 s., peedid 12—18 s., keedetud peedid 25 s., porgandid 12—15 s., sibulad 25—30 s., kõrwits 15—18 s., salat 80—120 s., spinat 40—120 s., tomatid 50—100 senti kilo, redised 5—10 senti kimp, lillkapsas 15—50 senti pea, hapukurgid 2—7 senti tükk.

Wärskeb kalad: Räimed 18—20 s., kilud 50—55 s., turšad 13—15 s., ahwenad 40—50 s., haugid 35—50 s., latikad 40—60 s., lutsud 40—45 s., kammeljad 45—50 s., wimmad 40—45 s., särjed 20—23 s., kohad 70—140 s., siiad 55—75 s., angerjad 180—225 s., forellid 180—225 s., lõhed 180—325 senti kilo.

Soolatud kalad: Soolatud stig 90—120 s., räimed 25 s., kilud 70—90 senti kilo.

Suitsetatud kalad: Räimed 6—10 s., kilud 7—10 senti kümme, silmud 20—25 senti paar, ahwenad 100—110 s., haugid 100—110 s., turšad 35—80 senti kilo, latikad 130—140 s., wimmad 120—125 s., leštad 150 s., siiad 150—200 s., angerjad 200—350 s., lõhed 8—12 krooni kilo.

Piiwili ja marjad: Õunad 25—100 s., pirnid 100—200 s., jõhwikad 28—30 senti kilo, sõstrunid 10—15 senti tükk.

Seened: Mitmesugused soolatud seened 30—60 s. kilo, riisikad 100—140 senti kilo.

Riigikogu kinnitas kaitseseisukorra pikendamise.

Riigikogu üldkoosolek arutas oma kolmapäewastel koosolekutel Wabariigi Presidendi otsust kaitseseisukorra wäljakuulutamise kohta. Sõnawõtud koosolekuil, mis kestsid kolmetunnilise lõunawaheajaga hommiku kella 10-neşt õhtu kella poole 12-ni, olid wäga elawad.

Kaitseseisukorra küsimus arutati läbi põhjalikult, millele järgnes kaitseseisukorra wäljakuulutamise otsuse kinnitamine waid 19 hääle wastuseismisel 101 koosolijaşt. J. Tõnisson ettepanek, et häältest toimetataks kinniselt, sai poolt ainult 16 häält ja lükati seega tagasi. Walitsuse seisukohti selgitasid koosolekul siseminister R. Weermaa ja koosoleku lõpul Peaminister K. Eenpalu pikemates sõnawõttudes.

Haapsalu linn ostab supelasutuse.

Selle remont ja juurdeehitus läheb maksma 60.000 krooni. — Mudaravi hooaeg pikeneb 6 kuu peale.

Teisipäewa õhtul peetud Haapsalu linnawolikogu koosolekul oli tähtsamaks päewakorrapunktiks linnale mudarawila omandamise küsimus. Teatawasti kuulub Haapsalu linna mudarawila praegu wõrdsetes osades Haapsalu linnale ja K. Jysberg ja Ko ühingule. Kuna aga mudarawila arengule ei ole kasulik kahe waldaja olemasolu, siis tehti teiste aktsionäride poolt linnale ettepanek omandada rawila nendele kuuluw osa. Et osutub wajalikuks rawilale kapitaalremondi tegemine wõi koguni uue rawila ehitamine, siis selleks wajalise riikliku toetuse saamine on ainult siis wõimalik, kui linn on rawila omanik. Ka olewat wastawates turismiringides kawatsus pikendada mudarawi hooaega 6 kuu peale ja seetõttu wõiksid linna tulud rawilast suureneda. Küsimuse kohta wõeti wolinikkude poolt rohkesti sõna. Linnapea teatas, et on kawatsusel wana supelasutuse kapitaalremont ja juurdeehitus, mis läheb maksma 60.000 krooni. Järgnenud häältelusel selgus, et wolikogu on otsustanud omandada supelasutuse 30.000 krooni eest.

Peale selle oli päewakorras rida wähema tähtsusega küsimusi, mis kiirelt otsustati. Läbirääkimiste ajal teatas linnapea, et lossiaeda spordiplatsi tegemisest ei saa asja, kuna muinsuskaitse poolt teostatakse praegu laiemaulatuselisi wäljakaewamisi ja wäljatulnud müürid nina wõlwkäigud arwatawasti jäetakse turistidele waatamiseks.

Kasulikke teateid põllumehele

Laatu peetakse 7. nowembril: Walgas Elwas, Krootuse a. Kõlleste wallas. 8. nowembril: Paliwere wallas, Obinitsal Meremäe wallas, Wõrus, 9. nowembril: Perilas, Peningil.

Masinatarwitajate ühingute Liidu motoristide-traktorijuhtide kursus Wõhmas algab 7. now. Üles anda Wõhma Majandusühisuses hr. R. Pihlakale wõi Masinat. Ühingute Liidule Tallinnas, S. Karja 18—20.

Põllutöökoja motoristide ja traktorijuhtide kursus Palal algab 7. now. Üles anda Alatskiwi maatulunduskonsulendile hr. H. Luht'ile Palal wõi Põllutöökoja tehnilisele talitusele Pikk tn. 40 Tallinnas.

Raudteede Talitus müüb oma ladudes Tallinnas, Mõisakülas ja Walgas wana rauda, wanu rattarehwe, wanu rööpaotsi jne. Lähemalt eelnimetatud ladudest.

Alates 6. nowembrist kaob Pärnus sillamaks.

Pühapäewal, 6. nowembril korraldatakse Walgamaal Jsamaaliidu osakondade poolt lõikuspeod: Soorus — Sooru koolimajas, Lõwel — Põril ja Taageperas — Karjatnurmel. Nendel pidustustel esinewad kõnedega maawanem W. Welner, rwkl. adw. J. Uuemaa ja Jsamaaliidu sekr. O. Kajari.

Esmaspäewal, 7. now. toimub Tartu ringkonnakohtu ruumes Eesti Maapanga korraldusel talude oksjon. Müügile tulewad 57 Tartumaa talu ja 24 Walgamaa talu.

Taliõunu ostab Eesti Seemnewilja Ühisuse Wõru osakond, Wõrus.

Wastseliina metskonda wajatakse praegu metsaraietõõbele 200 tõölist. Lähemalt metskonnast.

Raadio pühapäewal, 6. nowembril kell 8.20 kõneleb E. Milkop „Hobuse rakmetest ja rakendamisest. Kolmapäewal, 9. nowembril kell 17,45 kõneleb Liina Kuusental teemal „Kuidas kanadelt saada mune ka talwel". Reedel, 11. now. kell 17.45 agr. J. Saarsoo: Põllumajanduslik nõuanne.

Poisike surmas püssiga mängides oma vanaisa.

Kolmapäewa õhtupoolikul juhtus kurb õnnetus Walgamaal Tahewa wallas Sawimäe talus, kus 11-aastane perepoeg Ernst Nurm mängides oma isa jahipüssiga tabas surmawa laenguga oma wanaisa Jaan Tähte, 70 a. wana.

Õnnetuse filmapilgul kedagi teist peale wanaisa ja lapselapse toas ponud. Poisike wõttis isa püssi, et wanaisale näidata oma oskust püssi käsitamisel. Äkki kõlas pauk ja haawlilaeng tungis 1 meetri kauguselt wanaisa näkku, purustades peaaju. Wanakese surm oli filmapilkne.

Põllumehed suurendagu koduseid teravilja tagavarasid.

Riiginõukogu majanduskomisjon arutas oma neljapäewal peetud koosolekul Riigi Wiljasalwe laenude eest tagatise andmise seaduse arutamisel aruandja J. Puhki poolt selle eelnõu juurde esitatud soowiawaldusi. Nende arutamisel piirduti ainult nende küsimustega, mis seotud teravilja hinna küsimustega, samuti wilja tagawarade loomise wiisiga.

Komisjon wõttis wastu ja otsustas Riigi Wiljasalwe laenude eest tagatise andmise seaduse seletuskirjaga esitada Riiginõukogu koosolekule järgmise soowiawalduse:

Komisjon awaldab soowi, et Walitsus hoolitseks selle eest, et põllumeestel oleks kättesaadaw mõõdukate hindadega maailmaturu hindade alusel seemnewili ja jõutoit loomadele;

et Walitsus oma hinnapoliitikaga mõjutaks põllumehi kaswatama teravilja inimtolduks üldiselt ainult sel määral, nagu see on tarwilik meie siseturu warustamiseks; kaswatada teravilja eksportiks ei ole meil otstarbekohane, sest tootmiskulud lähewad meil kallimaks kui paljudes teistes teravilja produtseeriwates maades.

et teravilja kokkuostmisel peetaks silmas, et kokkuostetud wili ei koondataks ülemäära suurtes kwantumites ükskütesse kesskohtadesse ja et Walitsus kannaks hoolt, et põllumehed hakkaksid hoidma teravilja suuremal määral tagawaraks.

Torm hävitas 1000 kr. eest silmumõrdu N.-Jõesuus.

Narwa lahel möllas teisipäewal järjekorraline tugewam sügistorm, mis tekitas, nagu nüüd selgus, kalureile ka suuri ainelisi kahjusid. Kalurid wiisid silmumõrrad wälja jõe suudme lähedale madalikule esmaspäewal. Teisipäewal puhkenud tormi tagajärjel mõrdadele ei saanud kalurid järele minna, kuna merel oli tekkinud harukordselt teraw lainetus. Kolmapäewa õhtul, kui lainetus oli waibunud, läksid kalurid silmuroideid ära tooma. Selgus, et torm oli purustanud roided ja mõrrad pekstud laiali. Tormi tagajärjel on kahju saanud üle 20 kaluri ja kahjude kogusumma tõuseb ümmarguselt 1000 kroonini.

Lõherohkus Kunda jões.

Tänawu on Kunda lõhekalurid märganud, et Kunda jõkke ilmub jälle suuremal hulgal suuri lõhesid. Lõhepüügi hooajal saadi nii mereşt kui ka jõest rohkesti kala, ning nüüd on lõhesid Kunda jõkke ka kudema tulnud. Suured lõhed ujuwad mööda jõge kuni kärestikuni. Kuna karta on röövpüüki, siis peetakse kalarohkes piirkonnas pidewalt walwet.

Salapärane kallaletung Karksis.

Mees leiti meelemärkusetult maast.

Neljapäewal kell 7.30 teatati Karksi rajooni konstaablile, et Nuia-Kärstna 2. kl. maanteel umbes 200 meetrit Karksi wallamajast Nuia poole on leitud meelemärkusetult lamamas Aleksander Moks, kelle elukoht Karksi wallas Luhtaşe talus. Konstaabel koos jaoskonnaarstiga sõitis kohale ja leidis nimetatud kohas selili meelemärkusetult maas lamamas Aleksander Moksi.

Meelemärkusetu meest toimetati Karksi wallamajja, kus ta pärast esmaabi saamist umbes 1 tunni möödumisel toibus ja meelemärkusele tuli. Mees seletas, et temale on samal päewal umbes kell 2 ööst maanteel paarsada meetrit Karksi wallamajast tunginud kallale keegi tundmatu, kes löönud temale mingisuguse kõwa asjaga pähe tugewa hoobi, mille peale ta kaotanud teadwuse. Kallaletungijat ta pimeduse tõttu ei ole ära tundnud.

Politsei wõttis tarwitusele abinõud kallaletungija tabamiseks. Esialgu ei ole teada, mis põhjusel A. Moksile kallale tungiti.

Vend tappis Kütis venna.

Verine tüli pärandusasjade pärast.

Teisipäewa õhtul toimus Wirumaal Küti wallas Winni külas weretöö, kus wend surmas rewolwrilasuga wenna päranduse pärast tekkinud tülis. Südamesse saadud kuulist suri silmapilkselt Julius Post, 37 a. wana, lasksaks oli wend August Post. Mõlemad on abielus, neist surmasaanu lasteta, lasksa neljakuise lapse isa.

Tüli suhtus Postide talus Winni külas. Wennad olid teisipäewal napsi wõtnud, Julius Post Rakweres, August Post W.-Faagwi laadal. Umbes kella 7 ajal koju tulles, tekkis pärandusasjade pärast järjekordne tüli, kusjuures Julius Post haaras supikausi ja wiskas selle wennale pähe, tekitades pähe haawu. Nüüd jooksis Julius teise tuppa ja haaras sealt wintpüssi. August Post nähes wenda tulewat püssiga, haaras rewolwri ja tulistas. Kuul tabas märki, Julius Post langes maha ja suri silmapilkselt. Kuul oli tunginud südamesse.

Sündmusest teatati ametiwõimudele, kes asusid juurdlust toimetama. Laskjat ei wahistatud, kuna näib tegemist olewat enesekaitsega. Laskja käis oma wigastustele abi saamas Rakwere haiglast.

Nagu selgunud, walitses wendade wahel halb läbisaamine koha pärast, mis weel isa nimel. Isa on 70-aastane ja elab talus.

Guljänjel tapeti kahe alaealise lapse isa.

31. oktoobril hilisõhtul leiti Petserimaal Kulje wallas Podowitshi külas maanteelt samas külas elutsenud Iwan Petushkowi laip. Mehele oli löödud kaks kergemat pussihaawa pähe ja üks raskem wasakpoolsesse rinda 5.—6. roide wahele. Nuga on läbistanud südame, mistõttu surm oli filmapilkne. Kes oli lööja, pole weel selgitatud, kuid politseiwõimud on wõtnud mõningad isikud kahtlusealustena wahi alla.

Nimetatud päewal oli Podowitshi külas guljänje, millest wõttis osa rohkesti ümbruskonna rahwast. Külawahel tekkis selpuhul ka mitmeid wäiksemaid kakeluşi, millised politsei lituideeris. Kui rahwas lahkus peolt, leiti maanteelt Petushkowi laip. Kuna mingit kakeluşt siinkohal ei oldud märgatud, siis olid inimesed sündmusest üllatatud. Arwatakse, et Petushkowil oli mõnega omawahelisi wanade asjade õiendamisi, mis lõppesid kurwalt. Asjast teatati politseiwõimudele ning omastele, kes laiba toimetasid koju. Iwan Petushkow oli 35-aastane, perekonnainimene ning kahe alaealise lapse isa.

Haarang salaküttidele Sondas.

30. okt. korraldati Sonda metskonna ametnikkude poolt üldine haarang salakütidele nii riigi metsas kui ka talumaadel. Tabati Liignurme wahtkonnas Erra walla piires üks salakütt, kellelt wõeti püss ära. Teine kütt pääses põgenema.

Miila wahtkonnas Rägawere walla piires tabati 2 alaealist kütti ja nendelt wõeti 2 püssi ära. Woorse wahtkonnas Pada walla piires pääses omawoliline jahi pidaja põgenema, kuigi talle 2 haawlilaengut järele saadeti.

Peale selle kontrolliti samal päewal jahipiirkonnas kolmel korral küttide jahitunnistusi.

Ühes jahiloomade arwu suurenemisega näitab ka salakütitimine tõusu. Hiljuti riigimetsas tabatud 3 põdrakütile määras jaoskonnakohtunik trahwiks 1000 krooni ja 4 kuud istumist. Kuu aega tagasi leidsid metsaametnikud Uljaste wahtkonnas surnud põdra. Juurdlus näitas, et põder ei olnud mitte tapetud, waid oli jookfu ajal omawahelises wõitluses rängalt wigastada saanud ja haawadesse surnud.

Jäneseid on tänawu Sonda piirkonnas wähe.

Pärnakalt rööviti 58 krooni raha.

Pärnumaal, Audru wallas tungiti 2. nowembri õhtul kella 7 ajal kallale Pärnus, Jannseni tän. 53 elawale laadakaupmehele Rein Reale. Kaks wastutulijat löid Reale rusikaga näkku, mille tagajärjel wiimane kaotas meelemärkuse. Toibudes selgus, et Real oli rööwitud kallaletungijate poolt 58 krooni raha.

Võrumaal istutati 13000 ilupuud.

Wõru maakoolitwalitsuses twalminud aruande kohaselt on Wõrumaal tänawu jatkatud pidewa eduga kodukaunistamise hoogtööd.

Tänawu on rajatud Wõrumaale 5 uut rahwaparki, 47 wiljapuu- ja 11 iluaeda, 105 kiriku, mälestusmärgi, kooli-, rahwamaja ümbrus on kaunistatud. Ilupuid on õuedesse, sissesõiduteedele ja puiesteedele istutatud 13.000, ilupõõsaid 2238 ning elawtaraşid ligi 6 kilomeetrit. Kodukaunistamispropaganda koosolekuid on peetud 91, kodukaunistamis- ja istutamispäewi 81, kursuşi 41, nädalaid 21 ja wõistlusi 18. Wõru Maawalitsuse poolt on korraldatud wärwimiskursuşi 33 kohas 427 inimesele. Tasuta on jagatud wärwimulda 9940 kg.

Jooksik sõdur käis Lätis vargil.

Nagu teatasime, tabati esmaspäewal Walgamaal Paju asunduses Narwast 1. rügemendist põgenenud sõdur Ewald Kruusimägi, kes toimetati Walga kriminaalpolitseisse ülekuulamisele. Selgus, et Kruusimägil on hingel terwe rida warguşi Lätis. Jooksus olles oli ta läinud üle piiri Lätti ning toiminud siin jalgrattawarguşi ning ühe murdwarguse katse. Wiimane ei õnnestunud aga, kuna talle şatuti peale. Põgenemisel tagaajajate eest şai Kruusimägi kuulist haawata. Ühe Lätist warastatud ratta on Kruusimägi jätnud tee ääre, teise wõttis temalt ära Läti politsei ning kolmas leiti tabamisel Paju asunduses Wulfi saunast. Wargapoiss ülekuulamisel wiibis kolmapäewal Walgas ka Läti kriminaalpolitsei ametnik.

Tuleõnnetus Tartus.

Neljapäewa õhtul kella 6 paiku kutsuti Tartu tuletõrje lendşalt Kloostri tän. 6 majja, kus korteris nr. 2 oli puhkenud tuli. Tuletõrje kustutas tule enne kui see oleks şaanud leiwida laialt. Tuleşt şai rikutud waid 5 ruutmeetri ulatuses seina. Kahju wäike. Tuli oli şaanud alguse katkiseşt ahjust.

Uue taluvankri head ja vead.

Häid külgi on uuel vankril rohkem kui halbu. — Vankri hind peaks muutuma odavamaks.

Ringküsimus eriteadlaste ja tegelike põllumeeste keskel.

Praegu on loomise ajajärgus taluwankrile uue, ajakohasema tüübi leidmine. Eſialgſeteſt katſeteſt on jõutud nii kaugele, et Teedeministeeriumi algatuſel on walminud taluwankri tüüp A. Neid wankreid on üle riigi katſetuſel tegelike põllupidajate käes umbes 50 ümber. Maanteede talituſe korralduſel on tehtud uue wankritüübiga mitmel pool wõrdluskatſeid. Wiimaſed katſed toimuſid Wõrumaal — Räpinas, Wõnkülas ja Põlwa-Sookülas. Wõrumaa taluwankriga wõrreldes näitas mudelwanker kõikjal ühtlaſtes tingimuſtes weo jõukulutuſes häid tagajärgi, wälja arwatud wedu külawaheliſel teel. Kuna nüüd peaks olema uue taluwankritüübi kohta ſelgunud tegelikus elus häid ja halbu külgi, püüame ſelleſt anda ülewaadet alljärgnewas ringküſimuſes eriteadlaste ja tegelike põllumeeste keskel:

Uus vankritüüp on katsetamise ajajärgus.

Teedeministeeriumi maſinate ja töökodade inspektor A. Elbrecht jutustab:

„Aastat 5—6 tagaſi pandi meil maksma määrus, et klaſſiteedel liikuwad wankrid peaksid omama teatawa rehwilaiuſe, mis wähendaks teeſillutuſe rikkumiſt. Määruſe jõuſtumiſe tähtaega tuli mitmel korral muuta ja lõpuks aſuti ſeiſukohale, et ministeeriumil tuleks endal aſuda uue wankritüübi loomiſele, mis oleks meie oludes kõige wastuwõetawam. Nea katſete tulemuſena walmis lõpuks taluwankri tüüp mudel A."

„Kui kalliks läheb mudelwankri walmistamine?"

„Wanker maksab 135 krooni. Hinna alandamiſeks küſiſime läbi kõik töökojad, kuid keegi ei olnud nõus wankrit walmiſtama odawamalt. Mudelwanker on hästi rautatud ja wärwitud. Ka ſamaſugune taluwanker ei tule odawam."

„Kas maſswalmiſtuſel ei ſaaks hinda alla lüüa?"

„Katſete ajajärgus oleme ſelleſt alles kaugel. Maſswalmiſtamine ei ole mõeldaw enne, kui on lõplikult heaks kiidetud ja wiimiſtletud iga üksik wankriosa. Kui lõpuks jõuame maſswalmiſtamiſeni, ſiis on loota ka hinnaalanduſt."

„Milline arw mudelwankreid on ſeni walminud?"

„50. Meie müüſime need 80 krooni tükk põllupidajaile, kes odawama hinna eest peawad andma meile wankri kaſutamiſe kohta wajalikke andmeid. Ei ole waja mõelda, et uue wankrimudeli juures ei leidu puudujſi. Praeguſte katſete tulemuſena tahame neid ſelgitada ja ilmnewaid wigu parandada. Taluwankri uue mudeli kooſtamiſel oli eeſmärgiks wõimalikult wähem ſeniſt wankritüüpi muuta, millega meil põllupidaja on harjunud aastakümneid. Miniſteeriumi eeſmärgiks on uue wankritüübiga jõuda ka minimaalſe hinna juurde."

Vankrit on raske ümber lükata.

Põllutöökoja nõuandetalituſe abijuhataja W. Djamaa:

„Niipalju, kui olen iſe näinud, on uus taluwankri tüüp olnud hea, peamiſelt kergema wedamiſe tõttu. Üheks puuduſeks on wankri juures, et ſelle ümberlükkamine on raske. Uue wankri raitad on laiemad kui wanadel. Koorma toetuspunkt laſub wankri keſkoſal, mistõttu wankri ümberlükkamine nõuab palju jõudu, kui ſee ei ole peagu wõimatu."

„Kas on teada weel teiſi puuduſi?"

„Ühe wankri kohta on teada, et ſelle juhtme kinnituſraud on paigaſt ära weninud. Oleks ſoowitaw proowida juhtme kinnituſſeadeldiſt ſelles mõttes, kas praegune konſtruktſioon on wiſtarbekohane."

„Mida arwate wankri hinnaſt?"

„135 krooni ei ſaa pidada kalliks, kui ſelle juures on wanker wärwitud, warustatud aiſadega, patentaſſidega ja määrdepritſiga. Mõned põllumehed on pidanud hinda kalliks, kuid mitte kõik. Eriti wastuwõtmatuna tundub hind neile põllumeeſtele, kes muretſeſid endale wankri 5—6 aaſtat tagaſi odawate hindade juures. Praeguſe hinnaga ei ole wankrile loota ſiiski ſuurt lewikut. Peaks otſima wõimaluſi hinna allalõõmiſeks, mis ſuuremal arwul walmiſtades ei peaks olema wõimatu."

Külasepad teevad uue vankri odavamalt.

Põllutööminiſteeriumi põllutööriiſtade ja maſinate inſpektor inſ. W. Nurk:

„Õlitamine ja pritſiga määrimine — ſee on paremaid omaduſi uue wankri juures. Samuti hea on porikindel puſs. Laiemate rehwide tõttu on wankri kaſutamine pehmel maal kergem, kuna rattad ei waju ſiſſe; ſamuli rikub laiem rehw wähem teekatet. Konſtruktſioonі paremuſeks on ka ſee, et uue wankri raitad ſeiſawad otſe. Seniſte taluwankrite juures ei ole ſee põhimõte läbi löönud."

„Kas uuel wankril on ka wigu?"

„Päris ideaaleks ei ſaa ſeda muidugi pidada, kuid eriliſt ka midagi ſilma ei torka. Uue wankritüübi põhikonſtruktſioon on pea ſamo kui ſeniſte taluwankrite juures, uus on waid laiem, mahukam ja tugewam."

Wankri hinna kohta peab ütlema, et ſee tundub kallina. Külaſepad walmiſtawad praegu taluwankreid 90—100 kroniga. Uue wankri walmiſtamiſega tulewad kindlaſti toime ka külaſepad ja nende käes peaks tööhind alanema."

„Olen wankriga tegelikus töös rahul."

Põllumees Karl Indermitte, Mäo wallaſt Järwamaalt jutuſtab:

„Pean ütlema, et üldiſelt olen uue wankritüübiga tegelikus töös rahul. Ainſa weana olen märganud, et õige kergeſti lähewad rikki õlipritſi nüplid. Kuna neid ei ole ſaada, ſiis tekitas wahetamine raſkuſi ja wankri kaſutamiſes ſeiſakut."

„Kas koorma ümberlükkamine uue wankriga on raske?"

„Koormat ei ole wajagi ümber lükata. Wilja- ja heingaweks peaks kaſutama teisſuguſeid wankreid. Selleks ei ole mudelwanker kuigi kõlblik. Mina kaſutan ſeda rohkem talluſt wäljaſõitudeks."

„Kuidas kannab uus wanker põllul?"

„Märkſa paremini. Kui wanawanker jättis kultuurheinamaal ratta jälje ſiſſe, ſiis uus wanker ſeda ei tee."

Põllutööminister A. Tupits kõneleb Vana-Otepääl.

Eelolewal pühapäewal, 6. nowembril ſ. a. toimub Wana-Otepää ja Päidla walla organiſatſioonide ühiſel korralduſel Nõunil, Tüki rahwamajas lõikuspidu-rahwuspäew.

Pidupäew algab kell 7 p. l. waimuliku talituſega, mida toimetab Otepää koguduſe õpetaja praoſt J. O. Lauri. Aktuſe awab Wana-Otepää wallawanem Willem Suſi, millele järgneb põllutööminiſter A. Tupitſa kõne. Aktuſt kaunistawad laulukoori, orkeſtri ja ſoloettekanded.

Läänemaal pikne süütas talu.

Talu, mida kiusawad tulikahjud.

Neljapäewa warahommikul kella 3 ajal süttis ja põles maani maha Läänemaal Saulepi wallas Mäli külas Mart Teini talu elumaja, mis oli ühine ehitus loomalaudaga. Maja süttis hiliſest pikſelögiſt. Teini kahju ulatub 4500 kroonile, kuna hoone oli tule wastu kindlustatud 2500 kr. eeſt. Sisſe põles 500 kr. wäärtuſes oſa wilja, majakraami ja riideid. Tules häwinud hoone oli ehitatud kaks aaſtat tagaſi maja aſemele, mis 1931. a. wilja kuiwatamiſel süttis ja maani maha põles.

Eſimeſena ärkas tule peale perepoeg. Majal oli pool katuſt juba tules. Alarmeeriti Saulepi wabatahtlik tuletõrje, kuid kuſtutustööd ei edenenud, kuna wett tuli kohale wedada poole kilomeetri kauguſelt.

Mälestussammas A. Jürgensteinile Vändra.

Mõne aja eeſt alustati Wändras A. Jürgensteini mälestusſamba aluſe walmiſtustöödega, mis nüüd on lõpule wiidud. Wändra gümnaaſiumi ette tulew mälestusſammas, mille walmiſtas kunſtnik F. Sannamees, on jõudnud ka juba kohale. Koos aluſega tuleb mälestusſammas 5,5 m. kõrge. Awamine toimub nowembris.

Uusi soodustusi lasterikastele perekondadele.

Wabariigi Walitſuſe eilſel koosolekul oli arutuſel Tulumaksu ſeaduſe muutmiſe ja täiendamiſe ſeaduſe eelnõu. Tähtſama uuendusena eelnõu näeb ette uuſi ſoodustuſi lasterikastele perekondadele ja wastawalt wähem ſoodustuſi wallalistele iſikutele ja lasteta perekondadele.

Sedamööda tahetakſe ſuurendada perekonnaliikmete arwel tehtawate mahaarwamiſte määraſid teiſe lapſe pealt 150 krooni ja kolmanda ning iga järgmiſe lapſe pealt 300 krooni wõrra, kui maksukohuslaſe tulu ei ületa 5.000 krooni (praeguſe 3.600 aſemel).

Wallaliſte ſuhtes tahetakſe kõrgendada maksuſummat ſeniſe 10 protſ. aſemel 25 protſ. wõrra, kui nende ülalpidamiſel ei ole ühtki perekonnaliiget, ja 10 protſ. wõrra ſiis, kui ülal pidada on ainult üks perekonnaliige, mis puhul praegu maksukõrgenduſt ei ole.

Et aga tulumaksuſeadus tegelikult haarab ainult üht oſa kodanikeſt, ſiis on arwata, et rahwaarwu ſuurendamiſeſt tingitud ühiskondlikud kohuſtuſed leiawad Wabariigi Walitſuſe algatuſel peatſe wäljenduſe ka teiſtes maksuſeadustes.

23.000 kr. laenu Pärnumaa veeühingutele.

Põllutööminiſteeriumi kataſtri- ja maakorralduſe ameti ettepanekul kawatſetakſe maakapitaliſt täiendawalt Pärnumaa weeühingutele anda protſendita maaparanduſe laenu 23.000 krooni. Laenu ſaakſid 13 Pärnumaa weeühingut.

Hiline äike ja rahe Saaremaal.

Neljapäewa hommikul käis üle Saaremaa tugew äike koos rahetormiga. Eriti tugew oli raheſadu Kihelkonnas, Kurewere küla piirkonnas. Seal ſadas alla raheteraſid, mida Kihelkonnal pole ammu nähtud. Hiliſeſt äikeſeſt ennuſtawad ſaarlaſed pikka ſügiſt.

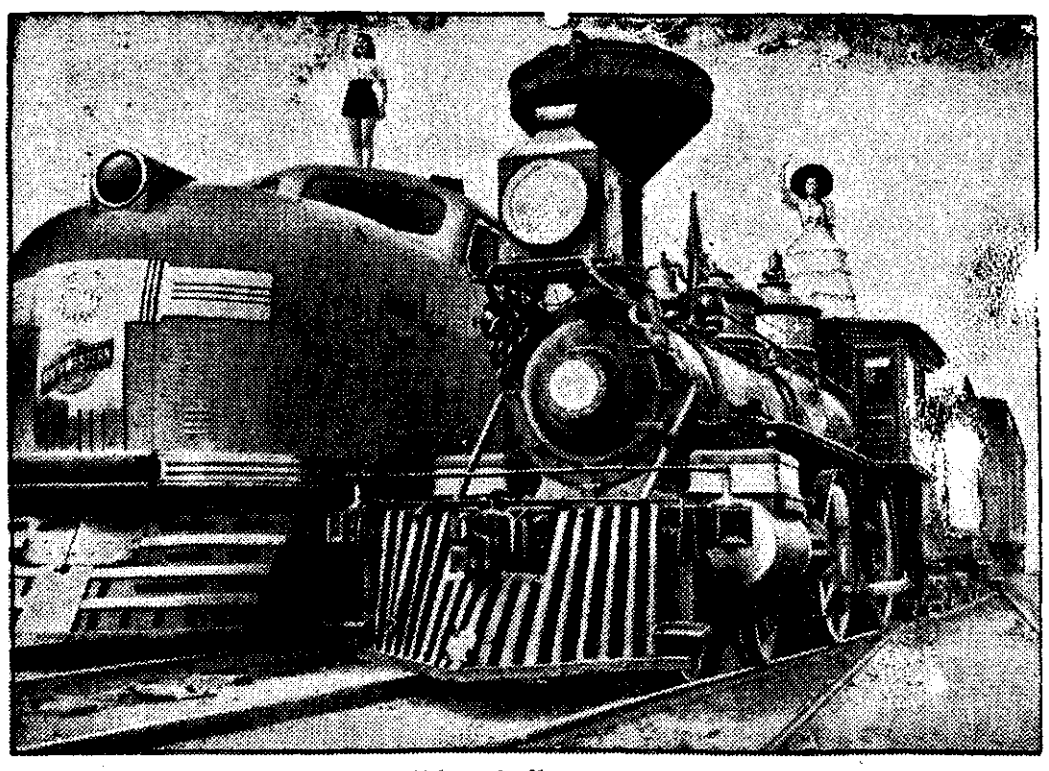

Liiklustehnika areng.

Ameerika moodſaim woolujoonewedur „City of Los Angeles" kõrwuti 1856. a. ehitatud weduriga, mis filmimiſe otſtarbel weel kord roobaſtele toodi.

Läti saadik esitas volitused.

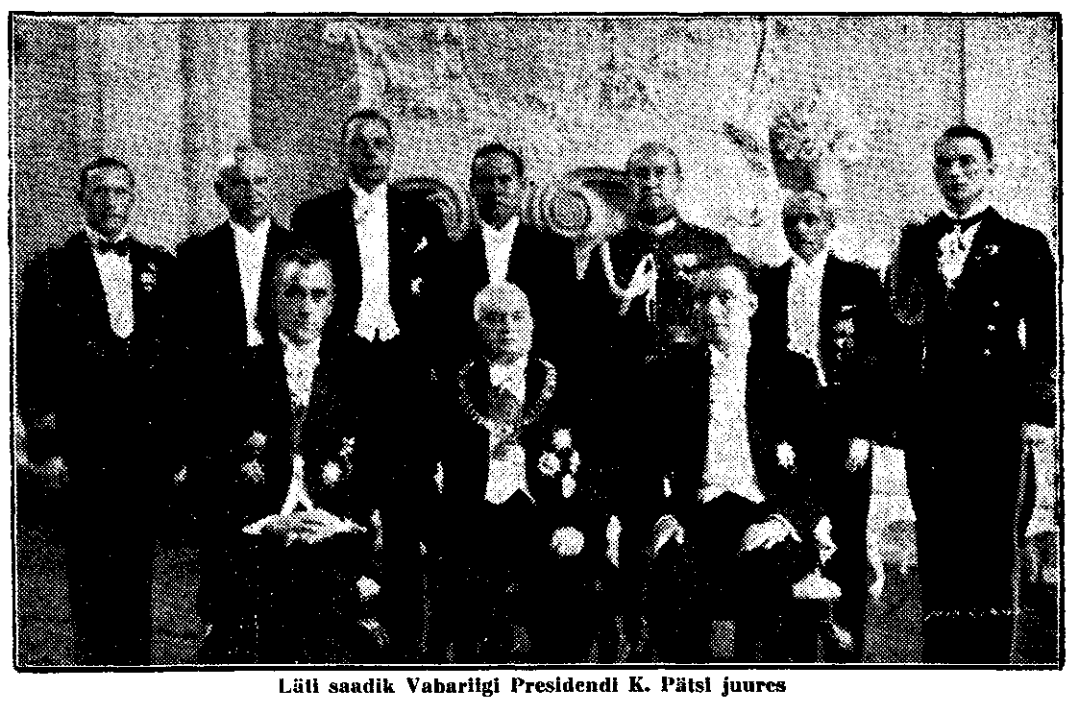

Läti saadik Wabariigi Presidendi K. Pätsi juures

Esireas keskel Wabariigi President K. Päts, wasakul saadik V. Shumanis, paremal wälisminister K. Selter. Seisawad (wasakult): kol. H. Grabbi, Läti saatkonna 1. sekretär I. Gilberts, protokolliülem E. Kirotar, Wabariigi Presidendi kantseleiülem E. Tambek, Läti sõjawäeline esindaja kol.-ltn. R. Weckalninsh, Läti saatkonna 3. sekretär P. Pakalnietis ja kapt. L. Teder.

Läti uus ſaadik W. Shumanis eſitas eile kell 12 päewal Kadrioru loſſis Wabariigi Presidendile K. Pätſile oma wolitused. See ſündis hariliku pidulikkuſega. Protokolliülem E. Kirotari ſaatel ſõitis ſaadik W. Shumanis ſaatkonnaſt Tõnismäelt läbi linna Kadriorgu, kuſjuures ta autot piduliku ſündmuſe puhul ſaatis ratſaeskort. Loſſi ees wõttis ſaadik wastu linna tema auks riwiſtatud aukompanii paraadi, — terwitusmarſi ja Läti hümni helidel.

Wolituſte üleandmiſe järele ſõitis ſaadik W. Shumanis ratſaeskordi ſaatel Läti ſaatkonda tagaſi. Wähe hiljem ſõitis ta koos Läti ſaatkonna liikmetega lõjawäe ſurnuaiale, kus teda wastu wõtſid ſurnuaia wärawas protokolliülem E. Kirotar ja linna komandant kolonel J. Junkur koos komandantuuri ohwitſeridega. Wabadusſõjas langenute mälestusmärgile aſetas ſaadik ſuure Läti wärwideſ koostatud pärja, mille puna-walge-punane lint kandis pealkirja: „Langenud Eesti kangelastele — Läti ſaadik."

Tervitusi Peaminister K. Eenpalule.

Peaminister K. Eenpalu nimele on tulnud rida telegraafiliſi ja kirjalikke terwituſi.ſſ

„Waiwaras korraldatud Wabadusſõja alguſe 20. aaſtapäewa mälestamiſe pidustuſeſt oſawõtjad, Waiwara wabatahtlikud Wabadusſõjas, terwitawad Teid, härra Peaminiſter, tõſiſe austuſega, kinnitades, et oleme alati walmis wabaduſe ja riigi julgeoleku kaitſeks."

„Wiljandi maawolikogu, kokku tulnud oma eſimeſele kooſolekule, ſaadab Teile oma parimad terwituſed ja õnnitluſed, teades, et kui Teie ſeiſate walitſuſe juhi kõrgel kohal, ſiis wõime julge üdamega oma kohuſeid täita, kindel olles, et riigi ja rahwa huwid leiawad wäärikat eſindamiſt ning kaitſmiſt."

Edaſi terwitawad Peaminiſtrit Eesti Skaudijuhtide 12. aaſtakooſolek ja eſimene Eeſti naiſe kehakultuuri päew.

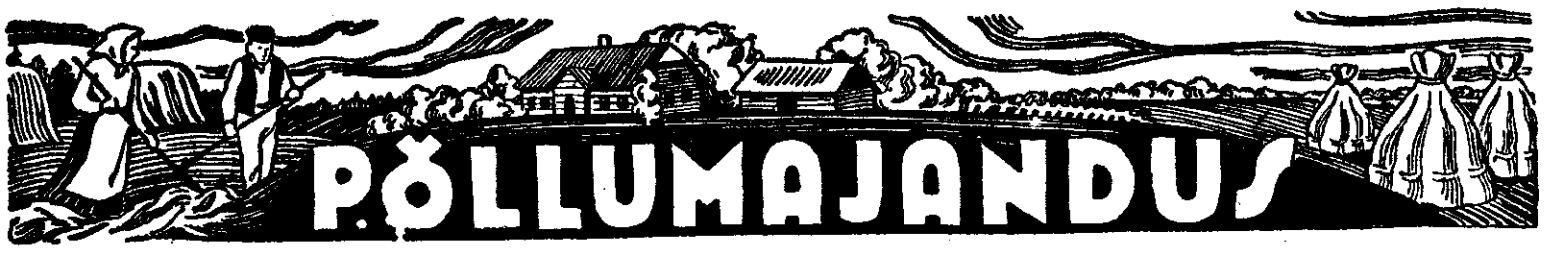

Hobuste tiirud (koolikud).

Tiirud on sagedamaid haigusenähte hobustel. Selle nimetuse all ei tule mõista, kui mingit iseseiswat haigust, waid teatud elulisi haigusetunnuseid, mis esinewad seedeorganite (mao-soolte) ja teiste kõhu õõnes asetsewate elundite haigestumisel.

Nimetatud organite haigestumised sünnitawad loomale suuri walusid, mispärast wõib tähele panna järgmisi tunnuseid: hobune on rahutu, heidab sageli pikali, wäherdab ja pekšab sealjuures jalgadega, kaabib jalgadega, seistes watab kõhu peale, seab ennast sageli kusele, uunitab, wahešt istub koera moodi jne. Peale nimetatute wõib märkida weel õige sageli looma higistamist, ka on kiiremaks muutunud südamelõögid, wahešt on tõusnud seesmine kehasoojus ja hingamine on raskendatud ning kiirem tawalisest.

Ülaltähendatud haiguse tunnuste, s. o. tiirude põhjuseks on wäga mitmesuguséd asjaolud, seepärast tehakse wahet ka mitmesuguste tiirude liikide wahel:

1) **reumaatilised tiirud**, millede peamiseks põhjuseks tuleb lugeda külmetamist, niiskete külmade ilmadega, hobusele külma wee andmist, kui ta on soe peale kiiret sõitu wõi rasket wedu. Ka rikkinenud, s. o. hallitanud, kopitanud, külmanud jne. sööt on õige sageli põhjuseks. Reumaatiliste tiirude puhul tõmbuwad krampliikult kokku looma sooled, mille tõttu esinewad teravad ja ägedad waluhood. Soolte tegewus on kiirem tawalisest, wee pehmewõitu ja roestumine toimub sagedamini. Haigus wältab lühikest aega ja otstarbekohase rawi tagajärjel hobune terwistub.

Rawimiseks on soowitaw tarwitada kõhu piirkonna masseerimist kampripiiritusega wõi piiritusega ja tärpentini seguga 1:20. Sisse wõib anda soja kummeli- wõi piparmündi teed 1—2 liitrit, millele lisatud pool õlleklaasitäit piiritust. Sisseantawale teele wõib juurde lisada ka **oopiumitinktuuri** 25,0 kuni 50 gr.

Peale selle on soowitaw teha kõhu ümber sooje mähiseid. Hobuse mahaheitmist tuleb takistada kõnnitamisega. Hiljem asetada loom sooja talli.

2) **Tiirud mao liigtäitumisest** ilmuwad, kui loom on mao täis söönud rikkiläinud, raskesti seeduwate, kergesti paisuwate wõi kääriwate söötadega, nagu seda on terawili, oad, herned, hekslid, aganad, kartulid jne., pealegi kui antakse hobusele warsti peale selle juua. Sööda paisudes ja gaase tekitades. Laieneb magu sedawõrd, et esineb mao ja waheliha rebenemine, kuna hobune oma mao erilise ehituse tõttu ei saa oksendada ega gaase suu kaudu wälja lasta röhatuste teel. Tiirude nähud sel puhul on wäga ägedad ja tawaliste nähtude kõrwal esineb koera moodi istumine, mis on tüüpiliseks tunnuseks selle tiirude kuju puhul. Ka hingamine on kiire, raskendatud ja päliskaudne, sest magu litsub tugewasti wahelihale. Peale seda kui magu ja waheliha rebenenud, rahuneb loom ajutiselt, jääb norgu, kattub külma higiga ja lõpeb warsti. Rawi selle tiirude kuju juures peab olema kiire ja seisab peamiselt maoloputamises ning tühjaks pumpamises nina-mao sondi abil, mispärast on soowitaw kiiresti loomaarsti poole pöörata. Hobust ei tohi lasta maha heita, kõnnitada kuni loomaarst kohale jõuab.

3) Tiirud soolte puhewusest (puhutis) tekiwad siis, kui hobustele on söödetud kergestikääriwaid söötasid, kusjuures koguneb gaase suuremal määral maos wõi mõnes soole osas. Tiirunähud sel puhul on õige ägedad, tüüpiliseks tunnuseks on looma täisminek, kõhu sein on ülemäära pingul. Hingamine on loomal raskendatud ja südametegewus kiire; soolte tegewus seewastu puudub peaaegu täiesti, ei ole kuulda tawalisi soolte korinaid. Rawiks on soowitaw eeskätt kõhtu tugewasti masseerida õletuustiga, peale selle tuleb teha külma klistiiri, s. o. juhtida külma wett pärasoolde juurema trehtri wõi irrigaatori ja kummiwoolliku abil, et soodustada gaasside eraldumist pärasoole kaudu. Sisse on soowitaw anda glaubrisoola kuni 400 gr. korraga wees lahustatult, kummeliteed ja kreoliini 1 supilusikatäis liitri wee kohta. Kui nimetatud rawi ei anna soowitud tulemust ja looma seisukord halweneb, siis jääb wiimse abinõuna üle, gaasside wälja laskmine troakaariga soole torke kaudu, mida tuleb lasta aga tingimata teha loomaarstil.

4) **Tiirud soolte ummistusest** (kummeldusest) tekiwad suuremalt jaolt söötmisrikete tagajärjel, s. o. kui loomale söödetakse puist sööta, õigi. wanaks kaswanud ristikut jne. wõi kui hobused näriwad puid wõi neelawad ühes söödaga liiwa ja mulda alla. Selle tiirude wormi all kannatawad peamiselt wanemad ja pikemat aega tallis tööta seisnud hobused, ning need, kes purewad sööta halwasti hammaste rikete tõttu. Abiandmisel on soowitaw loomale anda linaseemnekeedist, glaubrisoola wees lahustatult kuni 400 gr., aloetinktuuri jne. Peale selle on soowitaw teha leige wee klistiiri, millesse õige wähe seepi juurde lisatud. Hea on ka sel puhul looma kõhu masseerimine tärpentini ja piiritusega, samuti looma kõnnitamine, mis aitawad elustada soolte tegewust.

Peale nimetatud tiirukujude wõiwad esineda weel tiirude nähud emaka keeru, kusepõie, neerude ja teiste siseelundite haigestumiste puhul, kuid siiski palju harwem kui üllalkirjeldatud seedetrakti haigestumisel.

Puust katuserennid.

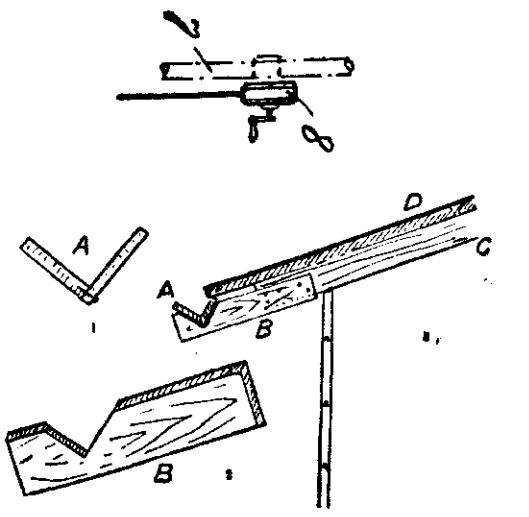

Paljudel taluehitustel puuduwad katuserennid, kuna tahetakse nende arwel hoida kokku. Selle all kannatab aga ehitus. Plekist katuserennid lähewad wõrdlemisi kalliks, kuid neid wõib asendada lihtsate oma walmistatud puurennidega, mis ei maksa kuigi palju.

Wõetakse tarwilik hulk siledaks hööweldatud laudasid ja naelutatakse need joon. 1 näidatud wiisil kokku. Et selline renn oleks weekindel ja ka igasugustele muudele ilmastiku mõjudele wastupidaw, immutatakse seda tulise tõrwaga. On soowitaw puistata tõrwa sisse weidi peent saepuru, seega saawutatakse parem tihedus ja hoitakse tõrwa ärawoolamine.

Renni kinnitamiseks katuse külge tehakse joon. 2 kujutatud hoidelaud, mis lüüakse naeltega katusesarika külge. Joonisel 3 kujutab D katust, C sarikat, B renni hoidelauda ja A renni ennast. Renni ülespanemisel peab tähele panema, et rennil oleks weidi langust sinnapoole, kuhu soowitakse wett juhtida. Wee allajooksu juhtimiseks kasutatakse siledaks hööweldatud latti, mis on naelutatud ühte otsapidi renni lõppu.

Wihmawesi niriseb piki seda latti, ilma et tuul wett laiali puhuks ja hoone seinale ajada wõiks.

Soowikorral wõib ka wett juhtida wastawasse wihmawee nõusse.

Sugusigade muretsemisvõimalusi.

Seakaswatajatel tuleb kasutada praegust soodsaid wõimalusi endale parema sigade tõumaterjali muretsemiseks. Nimelt on sugulawades saadawal weel üksikuid **sugukulte**. Selleks tuleb sõlmida leping E. Seakaswatajate Seltsiga, kelle kaudu on wõimalik saada siis kulti juba 20 krooniga, kusjuures ülejäänud osa kuldi hinnast tasuwad Põllutöökoda ja ühing E. Lihaeksport. Kuldijaama lepingu järele tuleb kulti pidada 3 aastat ja ümbruskonnale paarituseks anda, kusjuures aastane paarituste arw peab olema 25 emist.

Praegu töötab meil üle riigi üle 600 kuldijaama, kuid mõnes kohas ei ole ikkagi saadawal korralikku puhtawerelist sugukulti, nagu näitawad seda read, mida tapamajadesse müügile tuuakse.

Samuti on tänawu saada sugulawadest korralikke **eriwaliku** põrsaid 15—20 krooniga tükk. Siin toetust ei makseta. Puhaswereliste emispõrsa muretsemine on tähtis eriti neile majapidamistele, kus kaswatatakse põrsaid müügiks, sest tawaliselt hindawad põrsaostjad tõuilmega põrsaid paremini ja maksawad ka nende eest paremat hinda. Tänawu on põrsad tublisti odawamad kui eelmistel aastatel, kus sugulawades eriwaliku põrsad maksawad harilikult 25 kr. tükk. Praegu on küll põrsaste hind ka üldiselt odaw, kuid kogemuste järele wõib ette kuulutada, et järgmisel aastal on need jälle hinnas, sest tawaliselt põrsaste odawate hindade korral paaritatakse meil emiseid wähem ja seetõttu järgmisel aastal wäheneb ka müüdawate põrsaste arw ja suurenenud nõudmise juures tõuseb ka hind.

MAANOORED

Huwi hoogtööde wastu.

Maanoorte hoogtööd — heinaseemne ja kanakaswatus, — on tekitanud elawa huwi nende küsimuste wastu maanoorte ringides. Korraldatakse üksikuid koosolekuid ja paljudes kohtades pühendatakse neile küsimustele mitu koosolekut, wõttes kogu küsimus läbi õpiringi korras. Töö edukuse mõttes oleksid wiimane moodus kõige sobiwam. Kuna linnukaswatuse alal puudub seni üldine õpiringi kawa, wõiks koosolekute korraldamisel aluseks wõtta alljärgnewa juhise, ning kogu küsimus läbi wõtta kuuel koosolekul.

1. **Kanakaswatuse asutamine.** Tähtsamad kanatõud, kerged wõi munakanad, liha-munakanad. Kanade tõuwalik ja selle tähtsus, otstarwe, turunõuded, isiklik maitse, werewärskenduse saamine. Tõumaterjali soetamine, haudemunad, päewased tibud, munejad kanad, tõukuked. Tõumaterjali walik oma kanakarjast.

2. **Ruumide soetamine ja korrashoid.** Wanade ruumide ümberehitamise wõimalused. Uute kanalate ehitamisel asukoha walik ja selle tähtsus. Kanala suurus, ehitusmaterjal, ruumide jaotus, walgus. Õhupuhastus, isolatsion. Jookfukoplite tähtsus ja nende soetamine. Suurus, püsiw rohukamar, warjupaigad, aedamine.

3. **Tibude hautamine.** Loomulik hautamine. Hautamise aeg. Haudemunade kogumine, walik ja kord. Haudemunade pakkimine ja saatmine. Hautaja kana walik. Hautamise ruum ja pesa. Hautaja eest hoolitsemine. Munade läbiwalgustamine. Tibude koordimine. Kalkunitega hautamine.

4. **Tibude kaswatamine.** Loomulik ja kunstlik (wõõrasemad, kaswuonnid, jookfuruumid). Tibude söötmine (söödad, söötmisajad, söödanõud, töökord). Tibude hoid (kaitsta röövloomade wastu, wältida haigusi).

5. **Munade produtseerimine.** Munejate kanade söötmine. Kanade söödatarwe. Söödad. Söötmise ajad. Töökord kanalas. Munejate kanade walik ja halbade prakeerimine wälise kuju ja toodangu järgi.

6. **Munade realiseerimine.** Munade kogumine pesadest, alalhoid ja müügile toimetamine. Nõuded eksportmunade kohta. Toodangu kontrolli teostamine ja selle tähtsus. Munade arwu, kaalu ja sööda kulu arwestamine.

Põhiraamatuna tarwitada L. Kuusentali „Kanakaswatus", abiks sellele „Põllumehe käsiraamat 5.", L. Kuusentali „Kümme kana", Kiwi-Hänninen „Kanakaswataja käsiraamat", artiklid „Põllumajanduses" ja mujal.
Ka heinaseemne kaswatusega ühendusesolewate küsimuste käsitamiseks wõib kasutada sama meetodit. Siin on asi siiski weidi raskem, kuna material on laialipillatud üksikutes raamatutes ja põllumajanduslikkudes ajakirjades. Head materjali kasutamiseks on „Põllumehe käsiraamat" 2., samuti ka aastaraamatus „Nitt ja karjamaa" 6—10. Üksikuid artikleid on ka ajakirjas „Põllumajandus" ja mujal.

Oleks soowitaw, et hoogtöödega läheksid kaasa kõik maanoored, kuna siis wõib saawutada tõss paremaid ja tagajärjekamaid tulemusi.

M. K.

Maanoorte assistent Kuusalu konventl.

Kuusalu konwendi täiskogu oma hiljutisel koosolekul leidis, et seniseist rohkem tuleb tähelepanu pöörata maanoorte tegewusele konwendi piirkonnas. Et töö oleks tulemusrikkam, leitigi wõimalikuks ametisse wõtta maanoorte assistent, kelleks jääb Arwo Arwisto. A. Arwisto töötas seni aiandusassistendina Kolgaküla.

Noorsoojuhtide kursus lõppes.

Harjumaa Rahwaülikool juures korraldatud noorsoojuhtide kursusešt wõttis osa 24 isikut kogu Harjumaalt. Kursust wõib lugeda wäga hästi kordaläinuks, milleks kaasaitas ka eritöötajõudude wastutulelikkus kawa tättimisel. Nagu osawõtjate wahel korraldatud ankeedist selgus, tahawad paljud ka edaspidi osa wõtta sarnasest kursusest, et weelgi täielikumalt tutwuda noorsootöösse puutuwate küsimustega.

Maanoorte tööst Simunas.

Simuna konwendis on maanoorte töö hoogne, kuna konwendis töötawad ringid omawad wilunud ja agarad juhid.

Konwendis asuwate maanoorteringi juhtide ühine nõupidamine toimus mööduunud nädalal, kus tuli arutusele talwine töö ja hoogtööde teostamine. Esialgsete andmete alusel wõib loota, et Simuna konwendis rajatakse noorte poolt 27 heina- ja 14 kanakaswatust.

Elawat sõnawõttu tekitas ka juhtide kursuse küsimus, sest Simuna konwendis on weel wõimalik maanoorte tööd laiendada uute ringide asutamise näol.

Wõimalik oleks asutada uued maanoorteringid: **Wenewerre**, **Wassiwerre**, **Määrile**, **Salla** ja wast asutatud **Awanduse** Põllutöökooli juurde. Nimetatud kohtades tehakse juba wastawaid eeltöid.

Suurimaks mureks Simuna konwendi noortele ofutus majanduslik külg, kuna konwendil ei ole wõimalik maanoorte tööd toetada wajalikude summadega. Noored usuwad, et nad suudawad ka selle raskuse ületada, ilma et kaldutakse kõrwale õigest suunast.

Viljandi weekomisjoni otsuseid.

Wiljandi maawalitsuses peeti kesknädalal Wiljandimaa weekomisjoni järjekordne koosolek, kus arutati rida palweid.

Olustwere wallawalitsus pant ette, et wallas wabastataks sundkorrashoiu alt 5 weejuhet. Selles küsimuses leiti tarwilikuks koguda täiendawaid andmeid, mispärast lõplikku otsust ei tehtud.

Jaatawalt otsustati Allastwere-Wõhma weeühingu likwideerimise küsimus. Könnesolew weeühing ei ole wiimase 7 aasta kestel enam awaldanud mingisugust tegewust. Weel otsustati jaatawalt loa andmine Piirisoja weeühingu asutamiseks Tuhalaane wallas.

Edasi rahuldati Tarwastu wallas asuwa Suurenõidu weeühingu palwe, arwata weeühingu piirkonda Tuule ja Jassi talude heinamaad. Maa tulukust wähendati aga 50% wõrra. Rahuldamist leidis ka Jakob Läänesaare palwe, wähendada Soosaare 2. weeühingus tululikust. Neid wähendati 25% wõrra. Lõpuks rahuldati weel Tarwastu taluniku Mäeotsa j. t. palwed, anda luba eeltööde tegemiseks wõõrastel maadel weeühingu asutamiseks.

Kutsetunnistusega hobuserautajad.

Weterinaartalitus korraldas Tartu Ülikooli loomaarsti teaduskonna õppejõukoja juures esimesed hobuserautamise täienduskursused. Kursustest wõttis osa 19 isikut, kellest 15 isikut õiendasid komisjoni ees wastawad oskuskatsed ja said õppinud hobuserautaja kutsetunnistuse. Tunnistuse said: Woldemar Kauks Tallinnast, Jaan Lepp Oisust, Aleksander Soa Suure-Kõpust, August Teder Puiatust, Elmar Urm Ilmjärwest, Julius Peters Suure-Kõpust, Aleksander Lemming Tallinnast, Rudolf Ounapuu Kilingi-Nõmmest August Poragaar Tarwastust, Juhan Pallo Keenist, Julius Uhkai Wiljandist, Johannes Pukk Rakwerest, Walentin Guss Jõgewalt, Daniel Nüüd Petserist, Ferdinand Silm Worbusest.

Puutöö ja mööblivalmistamise kursused

Põllutöökoja Ehitustalitusel on käimas maal praegu kahes kohas puutöö ja mööblivalmistamise kursused. Kursused on käimas praegu **Paadremaa**, perenaiste seltsi juures Läänemaal ja **Purmanni** maanaiste seltsi juures Tartumaal. Järgmised kursused algawad 21. nowembril ja kestawad kuni 18. detsembrini. Need kursused peetakse **Suure-Jaani** põllumeeste seltsi juures, **Põögle** haridusseltsi juures ja **Jõelehtme** maanaiste seltsi juures. Järgmised kursused peetakse juba järgmisel aastal algusega 9. jaanuaril.

Kalajahu on väärtuslik seasööt.

Eesti Seakaswatajate Selts palub juhtida põllumeeste tähelepanu asjaolule, et kalajahult kiisewetolli ärajätmisega on seakaswatajail wõimalik saada lähemal ajal odawat wälismaa kalajahu, mille hind wäikemüügil tuleb weidi üle 20 senti kg. Nagu katsetulemused kalajahu söötmisega näitawad, annab kalajahu sigade söödaseguse söödetuna wäga häid tulemusi söötmisel. Sigade juurekasw on kiire, samuti tuleb liha ka odawalt kätte.

Kartulikuhjad on läbi ligunenud.

Wäljaweo seemnekartul müüdagu aegsasti.

Kartulikaswatuse alal palub E. Kartulikaswatajate Ühing juhtida tähelepanu kartulikuhjade järelewaatusele. Nimelt on mitmel pool selgunud peale suuri ja kestwaid hoowihmu, et õhema mullakorraga kaetud kartulikuhje on wihm läbi löönud ja kartulid on seal märjaks tõmbunud. Kui see peaks kuhja järelewaatusel selguma, siis tuleb kuhi lahti wõtta kuiwa ilmaga ja lasta kartulitel kuiwada ja siis uuesti katta kuiwade õlgedega. Niiskus soodustab kartulite mädanema minemist ja munde rikete tekkimist.

Samuti soowitatakse seemnekartulikaswatajatel aegsasti müüa oma wäljaweoks kõlbulik seemnekartul, kuna praegu on kartulite järele wälismaal hea nõudmine, kuid ei ole teada, kas nõudmine ka järgmisel kuni kestab. Sordid, milliseid praegu on wõimalik wälismaale saata on järgmised: Warajane kollane, Majesteet, Bintjee ja Norgi hertsog. Seemnekartuleid wõetakse wastu ainult tunnustatud põldudelt. Seal, kus randteejaamades ei ole kohapealseid wastuwõtjaid, on soowitaw, et kartulikaswatajad wõrduks otse E. Kartulikaswatajate Ühingu poole, kust juhatatakse kuhu ja kuidas kartuleid saata.

Sõratõbi juba Lätis.

Meie naaberriigis haigestusid loomad neljas majapidamises. — Põhjapoolsetest riikidest ainult Eesti ja Soome veel taudist vabad.

Weiste suu- ja sõratõbi on järjega jõudnud juba Lätti. Bebrena lähedal Jlukste maakonnas on see haigus esinenud juba neljas talus. Nende talude loomad on kõik tapetud ja suhtlemine ümbruskonnaga täielikult katkestatud. Tõwe lewimist loodawad Läti wõimud wältida.

Ühenduses kardetawa taudi esinemisega naaberriigis on meie Põllutööministeerium teinud rutulisi uusi korraldusi tõwe sissetoomise wältimiseks. Nii on teatatud tollile ja piiriwalwele, et loomade liiklemine piiriwöös tuleb lõpetada. Samuti wõib loomade ja loomasaaduste transiit sündida ainult Põllutööministeeriumi weterinaarvalitsuse loal. Loodetakse siiski, et nende ettewaatusabinõude waral suudetakse tõwe sissetungi Eestisse eemal hoida. Teatud määral pidurdab tõwe lewimist ka see asjaolu, et ilmad on muutunud sügisel juba külmemaks, millal pisikute häwimise tõttu tõwe nakkawus ei ole enam nii suur.

Üldiselt on suu- ja sõratõbi wiimase suwe kestel ikka enam tunginud põhja poole. Kewadeks olid Põhja riigid ja Balti riigid kõik weel kardetawast tõwest wabad, kuid suwe kestel tungis tõbi Taani kaudu ka juba Rootsisse. Rootsis on olnud haigestumisi umbes sajas majapidamises. Poola kaudu nakatati tõwest hiljuti ka Leedu ning nüüd on haigus tunginud juba ka Lätisse. Põhjapoolsetest riikidest on ainult Eesti ja Soome seni weel kardetawast tõwest wabad.

Politsei 20. aastapäev 12. novembril.

Käesolewal nowembrikuul saab Eesti politsei 20. aastaseks ning sel puhul korraldatakse juubelipidustusi 12 nowembril.

Tallinnas korraldatakse tähendatud päewal k. 12 ajal Wabaduswäljakul suurem politseiüksuste paraad.

Samal päewal k. 4 p. l. on „Estonia" kontsertsaalis kontsert-aktus, milles esinewad Tall. Politseiametnike Kogu meeskoor ja orkester ning peetakse kõnesid ja öeldakse terwitusi.

Õhtul k. 10 ajal algab „Estonia" Walges, Punases ja Rohelises saalis ball politseile ja ta külalistele.

Piraatlik kallaletung Inglise rannavetes.

Hispaania ristleja ründas 10 miili Inglise rannast Hispaania aurikut „Cantabriat". — Pommitamine kestis 3 tundi. — Aurik hukkus, meeskond päästeti.

ETA. London, 2. nowembril. (Reuter.) Cromeri lähedal Norfolki rannal inimesed nägid merel suurtükitule sähwatusi. Rannale kogunes palju uudishimulisi. Kiikritega wõidi selgesti näha, kuidas üks ristleja tulistas üht suurt aurikut. Tulistamise tagajärjel hakkasid aurikult tõusma suitsusambad.

Hiljem saadi Briti aurikult „Monkwoodilt" järgmine raadiogramm: Üks relwastatud ristleja on juba üle tunni aja tulistamas Hispaania aurikut „Cartagenat". Paistab, et aurik on tõsiselt wiga saanud. Ristleja signaliseeris aurikule: „Peatu, või mina awan tule". „Cartagena" asus sel ajal 10 miili Cromeri tuletornist põhja pool.

Aurik „Adolf Urban" teatab: üks relwastatud kanbalaew seisab praegu Hispaania auriku „Cartagena" kõrwal. Aurik on weel wee peal, kuid temalt tõusewad suitsusambad ja löövad wälja leegid.

Waatlejad Cromeri rannal tunnistawad, et tulistamine merel kestis kella 14.45—17.15. Wiimane plahwatus, mis merelt kuuldus, oli tugewam eelmistest. Briti mootorlaew „Ronan" teatab, et üks Briti laew, mis on teel Londoni, on päästnud kümme meest Hispaania aurikult. Relwastatud abiristleja, mis seisis uppuwa auriku juures, on keeldunud „Ronani" signaalidele wastamast.

ETA. Gromer, 3. nowembril. (Reuter.) Päästepaat, mis wäljus Cromerist, tõi kaasa „Cartagena" kapteni, tema naise ja kaks last. Hispaania auriku meeskond, kokku 10 meest, olewat päästetud Briti auriku „Pattersoniani" poolt.

Hispaania abiristleja, kes „Cartagenat" tulistas, on nüüd kadunud silmapiirilt. Aurik on muutunud täieliseks wrakiks. Kõik laewamehed on temalt lahkunud.

Arwatakse, et tundmatu sõjalaew, kes tulistas „Cartagenat", kuulub kindral Franco sõjalaewastikku.

Hispaania aurik, keda tundmatu sõjalaewa poolt tulistati, ei ole mitte „Cartagena", waid „Cantabria". Päästetud kapten jutustas, et laewa pardal oli üldse 37 inimest, nende hulgas kolm naist ja wiis last. Suurem osa neist on päästetud. „Cantabria" wrakk on nüüd põhja wajunud.

Tervitusi ja õnnitlusi Vabariigi Presidendile K. Pätsile.

Wabariigi Presidendile K. Pätsile on tulnud rohkesti telegraafilisi terwitusi.

Jõgewa linnawalitsus oma telegrammis ütleb: „Jõgewa linn, üle minnes Ulila woolu tarwitamisele, terwitab Teid, kui suurt Eesti rahwa juhti ja maa elektrifitseerimise algatajat."

Audru lõikuspeost osawõtjad terwitawad President K. Pätsi kui talutaresi wõrsunud juhti, kellel on südamel Eesti põllumeeste kui ka kogu rahwa hea käekäik, soowides Presidendile palju aastaid tema poolt alustatud Eesti uuestiüünni lõpulewiimiseks.

Eesti keskkooli- ja gümnaasiumiõpetajate kongres oma terwituses ütleb: „Näeme Teis, härra President, isikut, kes kogu oma elu on pühendanud Eesti hüwangule ja oma arm'ale rahwale."

Esimene Eesti naiskehakultuuri päew, hinnates kõrgelt President K. Pätsi teeneid rahwa üldise arengu heaks, soowib Presidendile palju jõudu, püüdega omalt poolt riigi hüwanguks kaasa aidata, arendades harmooniliselt kaswatatud ja terweid Eesti emasid.

Edasi terwitawad Wabariigi Presidenti: üliõpilaskonwent „Korp. Ugala" ja wilistlaskogu oma 25 aasta juubelilt, täienduskoolide õpetajate päewaks ja ühingu juubeliaktuseks kogunenud õpetajad, Eesti Metsateenijate Ühingu kahekümnendat üleriiklik kongress oma metsakodu pidulikult awamiselt, Harju Maleva Kodutütarde ja Noorte Kotkaste juhtide pere, Eesti, Läti, Leedu notariaatide esindajate esimene konverents ja üliõpilaskonwent „Korp. Limuwia" liikmeskond ja wilistlaspere konwendi 55. aastapäewalt.

Peaminister K. Eenpalu kõneleb Rõuge rahvuspühal.

Rõuge organisatsioonide ühisel korraldusel peetakse pühap., 6. now., Rõuge rahwamajas kihelkondlik lõikus- ja rahwuspüha. Päewale sõidab kõnelema Peaminister Kaarel Eenpalu. Rahwuspüha aktusel pühitsetakse ka Isamaaliidu Rõuge ja Haanja osakonna lipud.

andmeid, mis ehk tuhandeid ohwreid hoiab sattumast kohtu ette, tänawale wõi hullumajja. Mu kohus on teda pihtide wahele wõtta ja seda ma teengi."

Raiefield eemaldas sigari küljest põlenud osa.

„Muidugi, sellest seisukohast asjale waadates on sul õigus. Kuid tüdrukust pole kerge saada jagu. Tal on mõistust ja julgust."

„Ja tal läheb neid mõlemaid waja," täiendas Strong. „Kui ta mu küsimustele ei wasta ega oma süütust ei tõenda, wahistan ta salakirja teadete edasiandmise eest Wellingtonile."

Victor tõstis järsu nõksuga pea.

„Mõtled seda tõsiselt?" Ta häälest kõlas ärewus.

„Täiesti tõsiselt." Strongi ilme pehmenes. „Siiralt öeldes loodan, et ta annab mulle wõimaluse end kinni pidada. Sest olgu ta süütu wõi mitte — ta elu on hädaohus. Gruwel jälitab teda ja esialgu oleks wangikong talle kindlaim redupaik, kuni oleme tabanud selle geniaalse isanda."

„Hm, wõib-olla on sul õigus," nõustus Victor aeglaselt. „Ma ei tulnud sellele." Ta heitis pilgu käekellale, hüppas püsti ja sõõstis ukse poole. „Pidin peagu unustama Sheppardi! Loodan aga hotellis olla tagasi enne sind. Wõiksid mulle helistada ja teatada, kuidas läks."

„Hästi," nõustus Bob, waadates lahkujale mõtlikult järele.

„Kui tal õigus ja Gail Ingleton tõesti süütu, ohwerdaksin kuupalga, et teada saada, kuidas tüdruk sattus sellesse loosse."

18. peatükk.

Viktor soowis juba jällegi palawalt, et teda poleks mandrilt kutsutud tagasi. Sammudes kohtamisele Sheppardiga, mõtiskles ta kogu aja Gail Ingletonist. Tüdruku paigutamine wangikongi oli talle äärmiselt wastik, kuid tüdruk ise oli süüdi, et Strong kawatses astuda sellise sammu. Waewalt õnnestuks tüdrukul end puhtaks pesta; kuid Victoril oli tunne, et leidus mõni seletus, mis tüdruku päästaks süüst.

Wellingtoni waheletegamiseta oleks tüdruk talle rääkinud kõik ja Viktor tundis nimetut wiha mehe wastu, kes oli tüdrukult wõtnud lubaduse, mis wõis maksa ta elu. Arwatawasti polnud Wellington tüdrukule awaldanud oma tegewust täies ulatuses ja ainus tõendus, et tüdruk oli segatud lubamatute uimastuswahendite lewitamisse, oli salakirjateadete üleandmine Wellingtonile. Jonnakalt püüdis Viktor endale selgitada, et tüdruk ei teadnud ehk sedelite tähendust. Kuid naeruwäärt oli oletada, et nende sisu sama tume oli Wellingtonile. Pealegi oli ta kohanud tüdrukuga lokaalis, mis kuulus uimastuswahenditega kaubitsejale.

„Kui ma põhjalikult ei eksi," mõtiskles Viktor, „muretseb Wellington wähem oma perekonna hea nime, kui enda julgeolu pärast. Mul on tunne, et ta Gaili kuidagi tüsjab. Tema on hoolimatu ärimehe tüüp, kes wõib huwitatud olla uimastuswahenditega kaubitsemisest. Wõib-olla sattus ta sekeldusisse ja luiskas tüdrukule midagi ette, et wõita aega ja äri jälle ajada joonde."

Kõik olid muidugi ebamäärased oletused wäga puudulikkude alustega. Viktor taipas isegi, et ta oli kogu teooria koostanud ainult enda weenmi-

„Aga kuhu jäi salakaup?" imestas Victor Raiefield, kuuldes alles tükk aega hiljem, et teda tol ööl oli osawalt petetud.

Kui Raiefield oli märganud Rolchambeau lennukit, oli too kustutanud tuled, et äratada Raiefieldi kahtlust ja sundida teda ennast jälitama. Samal ajal oli teine lennuk kihutanud pealpool pilwi Inglise ranniku suunas, pardal laadung uimastuswahendeid.

Ja Raiefield ning Bob Strong olnukkid wäga üllatatud, kui nad teadnukkid, et autozhiro tüüpi lennuk oli maabunud „Langenud ingli" wõõrastemaja tagaõuel, kus peremees Luigi Principe oli isiklikult wõtnud lendurilt wastu kalli kauba, mille ta siis hoolikalt oli peitnud oma salakeldrisse.

Järgmisel päewal peatus wõõrastemaja ees mineraalwee tehase auto, et wiia tühje pudeleid Londonisse tagasi. Enne wabriku lattu jõudmist põikas auto Wappingi garaazhi, kus juht seal ootawale usaldusmehele andis edasi wiiskümmend wiis kilo heroiini.

Paar tundi enne seda oli Luigi Principe pidanud salakaubitsejate trusti keskusega telefonikõne, rääkides üksköikseist äriasjust. Kuid too, kellega ta kõneles, sai wäga hästi aru, et „Langenud ingli" keldris oli hoiul wiiskümmend wiis kilogrammi heroiini, mis oli pärit Tientsinist.

17. peatükk.

Bob Strong polnud parimas meeleolus. Kui Raiefield astus tema kabinetti, seisis ta akna all, wahtides mornilt tänawale.

„Wõta sigar, Victor," ütles ta, „hea mark, walisin need just sinu jaoks."

Victor Raiefield kergitas kulme.

„Wäga kena sinust," lausus ta imestades, „aga millest on tingitud see ootamatu heldus?"

„Ainult wäike isõpruse awaldus," wastas Bob Strong. „Olen wäga rõõmus, et oled elus ja terwe. Nagu järeldasin su sõimuwalingust telefoni läbi, pääsesid surmasuust ainult juhuslikult."

Victor naeratas kawalalt.

„Wabandan wäga, et panin su kõrwad raskele proowile, Bob. Aga praegu weel waldab mind wiha, kui mõtlen, et sel alatul kaabakal, sel häbematul . . ."

„Täpselt minu arwamine," katkestas teda Bob Strong. „Kas käisid juba sir Basili juures?"

Victor neelatas raskelt. Siis noogutas ta ja wihatuluke ta silmis kustus.

„Käisin just ülemusele aru andmas. Siit läben koos ühe meie mehega einetama. Kuulsin, et Brian Sheppard, meie käsilane Hartby lennuseltsi tehastes, on linnas ja sir Basil ütles, et ta annud talle uusi ülesandeid. Loodan, et Sheppard jutustab mulle sellest, kui kohtame."

Bob istus laua äärde ja ajas huuled torru

„Kas Basil rääkis sulle, et me mõõdunud ööl wahistasime ühe uimastuswahenditega kaubitseja?" Ja kui Victor raputas pead, jatkas ta: „Ainult wäike saak, kardan. Ta wahistati joobnud oleku pärast. Me poleks

Käsnad mullika saba rootsul.

Wastus lug. 7411. Nagu Teie küsimusest selgub, on mullikal sabarootsul käsnataolised kaswajad (papiloomid). Sääraseid kaswajaid loetakse ka nakkawaks. Nende **kõrwaldamine** sünnib operatiiwsel teel. Operatsioon wiiakse läbi järgmiselt: Wõetakse kõwerate kääride üks pool ja sellega lõigatakse käsnataoline kaswaja ära juurtega ühes. Operatsiooniks tarwitataw kääri pool tuleb enne wiinaga desinfitseerida. Hiljem lõikuse teel tekkinud haaw kas põletada tulise rauaga wõi siis määrida jooditinktuuriga ja katta peale selle **maarjajää** pulbriga. Soowitaw on lasta teha seda operatsiooni loomaarstil. On sabarootsul aga lihtsalt köömetaw kärn (mitte kaswaja), siis tuleb seda korduwalt määrida ardowiini (põlewkiwitõrwa) ja denaturaadi seguga 1:1 wastu. Määrimiseks tarwitada mõnd wana harja ja segu enne määrimist soojendada.

Põrsad lähewad mustaks ja surewad.

Wastus lug. nr. 8958. Wiga seisab nahahaiguses, mille põrsad saawad wanadelt sigadelt ja mis kutsutakse põrsaste **nõgitõweks.** Et tähendatud haigus on nakkaw ja eriti noortele põrsastele, siis rawitsemise puhul tuleb rawida ka wanu sigu, kelledel on mustad kärnad (korba taoline) jalgadel, kaelal, kubemes jne. Rawiks on soowitaw tarwitada kaltsium linimenti, mida enne tarwitamist tugewasti segi loksutada. Peale tähendatud linimendi wõib weel tarwitada ordowiini (põlewkiwitõrwa) ja piirituse segu pooliti, wiimast on soowitaw tarwitada eriti wanemate sigade juures. Selle seguga tuleb siise määrida alguses pool siga, siis see järgmisel päewal maha pesta ja peale selle teine pool siga, kunagi ei tohi aga korraga terwet looma siise määrida. Põrsastele tuleb peale seda weel siise anda metüleen-siine lahu 1:1000, millest igale põrsale 2—3 teelusikatäit päewas.

Seal kahepoolsed paistetanud.

Wastus lug. nr. 7851. Kahepoolsete paistetuse all tuleb mõista lõuaaluste näärmete paistetust. Selle wea põhjuseks on suuremalt jaolt külmetus, eriti siigisel ja warakewadel kui ilmad muutlikud. Rawi otstarbel tuleb siga asetada lauta, misolgu paras soe 10—12°C, kus ei ole tõmbust jn., peale selle olgu sulus hästi kuiwa aluspõhku. Peale selle tuleb paistetanud näärmeid masseerida kamperi piiritusega wõi õliga wõi siis tarwitada masseerimiseks 6% joodwasegeeni. Masseerimist toimetada iga päew seni kaua kuni loom paraneb. Ei ole soowitaw teha sisselõikeid paistetanud kohtadesse, nagu seda mõnel pool tehakse, sest see wõib asja halwendada. Kui seal on samal ajal ka söömise raskus, siis sööta wedelamat sööta s. o. piima ja jahusegast suppi.

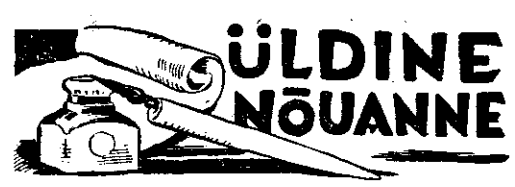

Wastus lug. 6051. Riigi Ringhäälingu direktorile isi. Olbreile wõite saata kirja Riigi Ringhäälingu aadressil: Tallinn, Estonia teatrimaja. Kui soowite mingit nõu, peate olema abonent ja märkima abonendi numbri.

„Käsmu laewaomanike" aadress on Tallinn, Wabadusplats nr. 10.

Wastus lug. 5066. Loomaarstil Põllutööministeeriumi usaldusmehel on õigus wõtta warsatunnistuse kinnitamise eest ainult kantselei kulu 10 senti. Mingisugust tasu normi ette nähtud ei ole.

Wastus lugejale Awispeal. Rahwaülikoole töötab kaks: Kundas ja Rawilas. Kunda rahwaülikoolis wabu kohti enam ei ole, Rawilas on weel mõned kohad. Õpetus kestab kuus kuud ja algas 1. nowembril.

Wastus lug. 29185. Tungalteri ostawad apteegid ning rohu- ja kosmeetikaainete kaupluses, a.-s. prow. J. Lill ja a.-s. Ephang Tallinnas. Hind oleneb kwaliteedist tawalisel makstakse 6,5 kuni 7,5 krooni kilost.

Wastus lug. 6784. Linnamaja ostmiseks riiklikud pangad pikaajalisi laenusid ei anna. Laenu wõite saada küllaldase kindlustuse wastu erapankadest, laenu kestus oleneb kokkuleppest. Majaomanikul on wõimalus saada pikaajalist laenu Eesti Hüpoteegi pangast esimese obligatsiooni kindlustusel.

Teie teisele küsimusele wõime wastata ainult nii palju, et Wabariigi Walitsuse otsusega on lubatud kingituspakke ilma tollita sisse tuua. Täpsem asjade loetelu ja igasuguste ükskasjade kirjeldamist ei wõimalda meie lehe ruum. Lähemate teadete saamiseks palume Teid pöörata Tolliinspektsiooni poole, lisades wastuseks 10-s. postmark. aadressil Tolliinspektsioon, Tallinn, Sadam.

Karjalauda müürist.

Wastus lugejale 17.211. Tsement alusmüüri sawilaudale wõib ehitada kas walamise teel tsemendisegust wõi laduda see ennem walmistatud tsementkiwidest. Müüri tegemisel tuleb aga igal juhul müüri siise õhuwahe jätta, sest muidu külmab tsementkiwi sein talwel läbi ja on niiske. Tsemendi segule on soowitaw järgmine koosseis: 1 osa tsementi, 3 osa kruusa ja 6 osa liiwa. Tsementmüür ja sawi tuleb korralikult isoleerida tõrwapapi mitmekordselt waheleasetamisega.

Sigala ehitamisest hobusetalli.

Wastus lugejale nr. 13.499. Kui Teie hobusetall on küllalt suur, siis wõib sinna ka sigala ehitada. Parem on siiski, kui ehitate neile waheseina wahele, sest teatawasti kipub halwa õhuwahetuse korral sigalas halb õhk olema, mis hobustele ei meeldi. Ehitamisel tuleb teha ka korralik õhuwahetuse seadeldis.

Wastus lugejale 26840: Koduseid abielutüli wõiwad abielu lahutamise põhjuseks olla ainult siis, kui tüs abikaasa käitub teisega julmalt. **Waewalt aga naise kui nõrgema sugupoole kohta seda usutawalt tõendada saab, kuigi julmus ei pruugi üksi füüsiline olla, waid ka waimline, nagu alaline sõimamine, jne. naise poolt, ilma et mees selleks mingit põhjust annaks. Raske on aga seda kohtus tõendada, kuigi mitte päris wõimata, kui majas teisi inimesi elab, kel wõimalust on tüli algust ja põhjusi jälgida. Kindlam põhjus on juba mehe au teotamine naise poolt, näiteks mehe kohta laimujuttude wõi muude häbistawate asjaolude teistele inimestele rääkimine naise poolt. Abielu lahutuse nõude aluseks wõib ka mitu põhjust olla, näiteks käesolewal korral julmus kui ka au teotamine. Nõudmine tuleb tõsta 6 kuu jooksul arwates põhjuse tekkimisest wõi teadasaamisest. Kui abielurikumisest 5 aastat möödunud, siis on see põhjus abielu lahutamiseks aegunud. Naist ära ajades langeb lahutuse põhjus ära, ehk olgu kui pooled kokkuleppimatuse tõttu wähemalt 2 aastat lahus elawad, mis põhjus käesolewal juhul aga tõstatawa pole ja ka aega wõtab. Rääkige asja üle weel adwokaadiga, kui kodus rahu ei saa ja naine oma meelt ei muuda.**

Wastus lugejale 7308: Kui talu jagamiseks kaasomanikude wahel kokku lepitud ja ka wastawalt kokkuleppele plaanid tehtud, kuigi weel mitte kinnistusraamatus eraldatud, siis üks kaasomanik ilma teiste kaasomanikude nõusolekuta talu maa ümberjagamist ega ümbermõõtmist nõuda ei saa, kuigi mõnel kaasomanikul puhtakasurublasid rohkem. Kas Teil aga kindlat kokkulepet on, küsimusest ei selgu. Seepärast pöörake asja selgitamiseks adwokaadi poole.

Raadio saatekava.

Laupäev, 5. november.

Tallinn — Türi — Tartu.

7.00 äratusmäng. Võimlemine. 7.20 päevauudised. 7.30 hommikukontsert (helipl.). 8.15 hommikupalvus — õp. A. Eilart. 8.35 perenaistele. Turuteated. 16.50 teated ja reklaam. 17.00 Suur operettide-revüü. (helipl.). 17.55 ülevaade Läti oludest aasta kolmandal veerandil. 18.10 noortele. Kes hoiab, see ei oiga! A. Org vestleb kokkuhoiust. 18.40 päevauudised. 19.00 õige aeg. Teated. 19.05 kümme minutit saatekavast. 19.15 Nädalalõpu-kontsert. RR orkester, juh. P. Nigula. 20.20 „Mändide all", peatükk M. Metsanurga samanimelisest jutustusest. Loeb J. Tõnopa. 20.40 lõbus launäeva-õhtu kasarmus. Sõdurid laulavad ja mängivad. 22.00 õige aeg. Päevauudised ja sporditeated. 22.10—24.00 tantsu- ja meeleolumuusika. K. Strobeli tantsuorkester „Gloriast" ja heliplaadid.

Pühapäeval, 6. novembril.
TALLINN-TÜRI-TARTU.

8.00 äratusmäng. Võimlemine. 8.20 E. Milkop: Hobuse rakmetest ja rakendamisest. 8.40 põllumajanduslikud teated. Ilmateade. 8.45 hommikukontsert. (Helipl.) 9.55 Tallinn ja Türi: jumalateenistus Toompea Kaarli kirikust. Piiskoplik vikaar assessor A. Soomre. Tartu: jumalateenistus eesti apostliku õigeusu Türi kirikust. Preester K. Kokla. 12.00 E. Elgari-kontsert. (Helipl.) 13.00 mõtisklushetk. 13.10 eesti koorilaule. (Helipl.) 13.40 „Maamees ja tegelane". H. Lauri ja A. Vaino kahekõne nimede eestistamisest. Sissejuhatavad sõnad — A. Taioste. 14.00—15.00 lõunamuusika. (Helipl.) 16.50 teated ja reklaam. 17.00 vaikseid unistavaid viise. RR orkestri pärastlõuna-kontsert, juh. P. Nigula. 18.00 E. Viskel: „Erez Isroeli või Falestani võit?" 8. ja viimane reisiveste sarjast „Äreval Pühal Maal". 18.20 Tshaikovski klaverimuusika. B. Luck. Sõnadeta laul. Humoresk. Barkarool. Troika. Valss. Polka. Dumka. 18.50 päevauudiseid. 19.00 õige aeg. Teated. 19.05 vanu tantsulugusid. (Helipl.) 19.30 triomuusika. Corso-trio. Leoncavallo: katkendeid oop. „Pajatsid". 20.15 „Noored baltlased", K. A. Hindrey novell (katkend). Loeb A. Laur. 20.40 I Eesti-Soome vahetuskontsert. (Helsingist.) Kaastegevad: Soome ringhäälingu orkester, juh. dr. T. Haapanen ja Aune Antti (laul). 21.45 väike ülevaade soome muusikast. 22.00 õige aeg. Päevauudised ja sporditeated. 22.10—23.00 tantsumuusika „Estonia" Valgest saalist — John Pori orkester.

Esmaspäeval, 7. novembril.
TALLINN-TÜRI-TARTU.

7.00 äratusmäng. Võimlemine. 7.20 päevauudised. Ilmateade. 7.30 hommikukontsert. (Helipl.) 8.15 hommikupalvus — piiskoplik vikaar praost H. Kubu. 8.35 Tallinn ja Türi: Turuteated. 11.00—11.40 kooliraadio. „Säärane mulk", kuuldemäng L. Koidula samanimelise näidendi ainetel. 16.50 teated ja reklaam. 17.00 Türi ja Tartu: Inglise keel algajatele — mag. J. Silvet. Tallinn: Havai muusika. (Helipl.) 17.30 Tempo! Tempo! (Helipl.) 18.00 A. Remmel: Meie kodukäsitöö suuna ja ilme küsimusi (II). 18.20 itaalia ooperiaariaid. M. Pank (sopran). 18.40 päevauudised. 19.00 õige aeg. Teated. 19.05 Viis minutit tervisele — dr. med. M. Kask. 19.10 Kuulsaid viiuldajaid. (Helipl.) 19.40 L. Metslang: Tööliste puhkeaja küsimus. 20.00 II sümfooniakontsert. („Estonia" kontsertsaalist.) Kaastegevad: „Estonia" ja RR ühendatud sümfooniaorkester, juh. prof. J. Aavik ja G. Heuer (klaver). 22.00 õige aeg. Päevauudised ja sporditeated. 22.10—23.00 Väike matk opereti ja helifilmi riiki. V. Kask ja heliplaadid.

teadnud, et ta kaubitseb uimastuswahenditega, poleks ta nii kõwasti lärmitsenud. Konstaablil oli tegemist tema toimetamisega Vine Streetile ja rüselusel kukkus mehe taskust wäike pakk kokaiini. Läbiotsimisel leiti ta taskuist weel pool tosinat pakikesi. Mees oli nii purjus, et ta ei teadnud, mis ta kõneles ja nii oli ametnikul kerge teada saada, kust ta oli hankinud oma laadungi. See oli pärit „Rohelise mao klubist"."

„Hm. Kas see pole üks Principe lokaalidest?"

„On," kinnitas Bob waikse rahuldustundega. „Näib, nagu hakkaks Luigi meile langema pihku."

„Oled sa klubi rünnanud?"

„Ei."

„Miks mitte?" küsis Victor üllatatult ja sõber kehitas õlgu.

„Kui korraldus oleks jäetud minu kätte, teinuksime seda kindlasti. Aga kuna ükski politseinik sealseis walwesalkades pole uimastuswahendeist näinud jälgegi ja kuna ma ei tea, kas laadung toodi maale wõi mitte, pole mul just eriti häid suhteid komissariga. Täna hommikul oli mul temaga kõnelus — wõib-olla märkasid, et ma pole tawalises heas meeleolus. Igatahes sinu ülemus tegi ettepaneku, et temal lubataks tegelda asjade arenguga „Rohelise mao klubis" ja komissar andis talle nõusoleku."

Victor silmitses juurdlewalt sigarit oma sõrmede wahel.

„Sir Basil mängib madu," ütles ta pooleldi pahaselt. „Mulle ei lausunud ta sellest sõnagi. Millised ettewalmistused on tehtud?"

„Ükskasju kuuled Sheppardilt, kui teda kohtad." Bob tõusis ja sammus toas edasi-tagasi. „Mind huwitab, kas laadung tõesti toimetati möödunud ööl paigale?"

Victor laotas käsi.

„Seda ei saa me wist kunagi teada. Kuid ma olen weendunud, et Rolchambeau ei wedanud uimastusaineid. Tõenäoliselt lendas ta üle kanali selleks, et kindlaks teha, kas tee puhas. See wõib olla nende tawaline protseduur, kuigi ma kahtlen selles."

„Ka mulle näib see kahtlane," tunnistas Strong. Ta silus närwiliselt lõuga. „Tahaksin wanduda, et Wellingtonilt saadud salakirja teade oli eht. Juba tõik, et nägid Rolchambeau lennukit, tunnistab, et möödunud ööl pidi midagi sündima. Arwatawasti lootis ta sind leida kanalit walwamas. Ta pidi aimama hädaohtu, sest muidu poleks ta lennuk olnud warustatud kuulipildujaga. Wõib-olla neil isikuil oli ka teateid walwesalkade kohta."

Victor silmitses sõpra uuriwalt.

„Tahad öelda, et meie ettewalmistustest saadi teada?"

Strong ei wastanud kohe, waid püüdis puigelda kõrwale.

„Wiimasel ajal on mul korduwalt olnud ebaõnne," lausus ta aeglaselt. „Alustasin nende kolme surmajuhtumiga Hartby tehastes. Kuid ma pole saanud asjale jälile. Nüüd olen peagu kindel, et kõik kolm õnnetust on kuidagi ühenduses uimastuswahendite trustiga ja igakord, kui mul õnnestub kuidagi pääseda lähemale jõugu ninamehele, tehakse mulle järjekindlalt takistusi. See tundub wäga imelikuna." Ta waikis hetke ja heitis siis Raiefieldile uuriwa pilgu.

„Mida ütles sir Basil, kui talle jutustasid, et sa möödunud ööl olekšid peagu saanud surma?"

Victor naeratas.

„Ta polnud just eriti kaastundlik. Kuid ta pole seda kunagi, ja oleks ma saanud surma, oleks ta ainult sõimanud mind osawusetuks."

„Ja mis ta ütles su käigu kohta Wellingtoni majja?" päris Bob.

„Ei midagi erilist. Tähendas ainult: kahju, et Wellington awas seifi enne teid. Ta oli wäga huwitatud kaartidest ja tundis pettumust, et ma polnud neid saanud. Tal näib olewat sama suur tahe nagu sulgi, mõrwu weeretada Wellingtonile."

„Mis puutub minusse," wastas Bob ettewaatlikult, „huwitab mind Wellington ainult siis, kui ta on süüdi. Kuid sina näid arwawat wastupidist."

„Seletus, mis ta andis Gail Ingletonile, tundus mulle küllalt tõenäoline. Usun, et Gruvel plaanitses need mõrwad ning Gail ja Wellington tunnewad teda. Kuid mingil põhjusel kumbki neist ei taha midagi rääkida. Mulle jäi mulje, et Gail Ingleton pole süüdi ainsaski roimas —"

„Ometi andis ta Wellingtonile üle salakirjas teate uimastuswahendite saadetise kohta," waidles Strong.

„Jaa — seda ma ka ei mõista. Tüdruk on nähtawasti ohus ja ta oli walmis mulle kõik usaldama, kuid Wellington keelas teda. See mees on wäga osawa keelega ja oskab teisi weenda. Pole mingit kahtlust, et ta püüab midagi warjata ja mul on tunne, et see on ühenduses uimastuswahendite weoga. Mind huwitab, kas ta weab Gaili ninapidi. Wõib-olla tüdruk ei teadnud sedeli sisu."

„Tüdruku enda huwides loodan sama," ütles Strong mornilt. „Olen otsustanud teda täna hommikul külastada. On aeg selgitada mõnd wäga olulist küsimust."

Victorile uurimused selles suunas ei meeldinud. Ta sünge ilme wäljendas seda küllalt selgesti.

„Tüdruk teab midagi, mida ta peaks awaldama politseile," jatkas Strong. „Juba algusest peale on ta käitumine olnud kahtlustärataw. Ma ei unusta, et teda enne Godfrey Naylori hukkumist nähti Hartby tehaste läheduses. Hilsem näeme teda salaja kohtamas Wellingtoniga — mehega, kes wäga tõenäoliselt wõis korraldada need mõrwad. Edasi on küllalt põhjust uskuda, et tema wiis su ühendusse Silvain Mancet'ga ja et ta teab, kes tappis Fergus Reeveši ja miks. Reeves oli talle enam kui paljas nimi, samuti ka Gruvel. Kui selleşt wäikesest loetelust ei piisa ta küsiteluks, siis ma ei tea, mida sinna weel waja."

„Ta tõotas Wellingtonile, et ta ei awalda midagi. Sa ei suuda teda sundida rääkima."

„Seda me näeme. Olen küllalt kaua wiiwitanud, kuna sir Basil Beckford tahtis teisiti. Nii pole me jõudnud kuhugi. Nüüd katsetan politsei meetoditega. Sest on juba aeg, et asi edeneks. Mulle ei makseta palka mitte waeste joodikute wõi uimastusainetega kaubitsejate arreteerimise eest. Tahan tabada nende eestwedaja, sest muidu ei suuda ma kunagi juurteni häwitada seda neetud salawedu, mis lewib üle kogu Inglismaa nagu katk." Ta tõstis sõrme Raiefieldi poole. „Ja ära unusta üht, Victor: see tüdruk omab

Chamberlaini suur võit alamkojas.

ETA. London, 3. nov.

(Havas.) Alamkoda kiitis 345 häälega 138 hääle vastu heaks valitsuse ettepaneku, poolbades seega Inglise-Itaalia kokkuleppe jõustumist.

Mitmed vanameelse erakonna liikmed ei hääletanud kaasa. Teiste hulgas ei annud oma häält ära Winston Churchill, Eden, Harald Nicholson ja Vivyan Adams.

„Times" kirjutab Inglise-Itaalia kokkuleppe kohta muuseas: Riik, kes terwikuna ei tunne kaugeltki nitpaliu kaasa Hispaaniale kui töörakond, näeb Inglise-Itaalia kokkuleppes tähtsamat sammu üldisele rahunemisele, ja on seepärast wäga rõõmus nähes selle kokkuleppe jõustumist. Kuigi suurem osa wälismaalasi on wabatahtlikult wabastatud Hispaania valitsuswägede poolt ja 10.000 itaallast on Hispaaniast lahkunud,

oleks weelgi terwitatawam, kui Itaalia lendurid loobuksid Hispaania linnade pommitamisest,

mis kahtlemata Hispaania rahwale, kes on õppinud põlgama sõda ja peamiselt pommitamist, jätab wihkamise õiguse. Ent Itaalia kui ka Saksa sõdurite ja lendurite tegewuse jatkamine ei kõiguta milgil teel meie riigi erapooletust. Kui tuleb aeg, nagu see peab ükskord tulema, et mõlemad sõdiwad pooled loobuwad kõnelemast lepitusest kui reetmisest, siis walitsused, kes on olnud erapooletud, wõiwad ulatada oma abistawa käe, kui abi wäljaspoolt on teretulnud. Tõsiseimat julgust Hispaania juhid wõikssid näidata rahu awameelse pakkumisega Hispaania rahwa ühendamiseks. Käsitledes Edeni arwamist, kes wäidab, et peamised tingimused kokkuleppe jõustumiseks ei ole weel täidetud, „Times" märgib, et

Hispaania on ainult wäike osa Inglise-Itaalia kokkuleppest,

mis funktsioneerimisel aitab mõlema riigi diplomaatiat wäikeste, kuid piinlike lahkhelide kõrwaldamisel Araabia ja Aafrika mitmesugustes osades, ja mis awab tihedama üldise koostöö kogu asumaade ffääris.

„Daily Telegraph" kirjutab, et selles maailmas asjad on kui saastis lõng, hea ja halb koos. Otsused, mida olukorrad nõuawad, tuleb teha kõigemate huwide kasuks. Seda on Chamberlain teinud Inglise-Itaalia kokkuleppe puhul. Waatamata Edeni ennustustele on wõimalik uskuda, et

Chamberlain on Inglise-Itaalia kokkuleppe maksmapanemisega teinud midagi wäga tõhusat tulewiku heaks.

„Daily Mail" tähendab, et kõik terwe mõistusega inimesed terwitawad kokkuleppe täitumist, mille eesmärgiks on lahkhelide kaotamine Inglismaa ja Itaalia wahel. „Daily Express" ütleb: Siin meie teeme heaks lõpuks seda, mis kaua oli wale.

Kahurid kõnelewad kõwemini kui sõnad, ütleb „News Chronicle", rõhutades, et sel ajal kui Chamberlai kõneles eile saadikutekojas, Hispaania sõjalaew pommitas aurikut Cromeri lähedal. „Daily Herald" kokkulepet ei kommenteeri.

Kas Chamberlain sõldab Saksamaale?

ETA. Paritis, 4. nowembril.

(Havas.) Proua Tabouis lükkab „Oeuvre'is" ümber Inglise lehtedes ilmunud sõnumid Chamberlaini sõidust Saksamaale. Ta kirjutab aga, et tõenäoliselt Chamberlain esitab lähemal ajal Briti suursaadiku Hendersoni kaudu Berliinile rea konkreetseid ettepanekuid. Saksamaale tehakse ettepanek sõlmida leping lahtiste linnade pommitamise wastu ja nõupidamise alustamiseks mõlema riigi wahel kõigi lahtiste küsimuste lahendamiseks.

„Matin" teatab Londonist, et Chamberlaini ja Hitleri uus kohtumine toimuwat weel enne jõule. Sellel läbirääkimisel loodetakse saawutada neid konkreetseid tulemusi, milledeks Müncheni kokkulepe andis lootust.

„Hispaania küsimus ei ähwarda Euroopa rahu".

ETA. London, 4. nowembril.

(Reuter.) Esinedes **ülemkojas** ettepanekuga Inglise-Itaalia kokkuleppe maksmapanekuks, **wälisminister lord Halifax** ütles muu seas:

Inglise-Itaalia kokkuleppe ja Hispaania kodusõja wahel ei ole mingit sisemist ühendust, wälja arwatud kartus, et Hispaania kodusõjast wõib tekkida rahwuswahelist sekeldust. Arwamine, nagu tähendaks Inglise-Itaalia kokkuleppe maksmapanek lööki Hispaania walitsusele, on ekslik. See arwamine põhjeneb kahel oletusel, mis mõlemad on põhjendamatud. Esimene oletus on, et Inglise-Itaalia kokkulepe ja Hispaania küsimus on üksteisega seotud. On eksimus arwata, et see, mida Briti walitsus teeb wõi tegemata jätab Inglise-Itaalia kokkuleppe asjus, wõiks otsustawalt mõjutada Hispaania walitsuse saatust.

Olles kirjeldanud Briti walitsuse humanitaarset tegewust Hispaania kodusõjas, lord Halifax meenutas, et Briti walitsus kawatseb kahekordistada waremalt määratud summat 10.000 naelsterlingi suuruses Hispaania põgenike laste abistamiseks. Kodusõja algusest saadik Briti sõjalaewad on ewakueerinud 30.000 Hispaania põgenikku. Peale selle on Briti sõbitusel wahetatud suur hulk wange ja pantwange.

Lord Halifax toonitas weel, et sestsaadik, kui nimetati komisjon õhupommituste uurimiseks Hispaanias, ei ole Hispaanias enam teostatud pommitusretki tsiwiilelanike piirkondadele sel määral, nagu see oli waremalt.

Lord Halifax seletas weel, et on eksimus arwata, et Inglise-Itaalia kokkulepe wõiks Itaaliat sundida loobuma kindral Francost toetamast. Ta ütles: Mussolini on Itaalia-Inglise kõneluste algusest saadik alati seletanud, et põhjustel, mis meile kõigile on teada, **tema ei wõi lubada kindral Franco lüüasaamist.** Teisest küljest Mussolini on alati seletanud, et ta on walmis toetama mittewahelesegamise komitee tööd, ja ta on on seda ka teinud. Ei ole mitte tema süü, et ei ole saawutatud suuremat edu mittewahelesegamise kawa maksmapanekuga. Küsimusel, kas kindral Francole antakse wõi ei anta sõjapidamise õigusi, ei ole midagi ühist Inglise-Itaalia kokkuleppega. **Hispaania küsimus ei wõi enam olla ähwarduseks Euroopa rahule.** Rahwuswahelisest seisukohast Hispaania konflikt on kaotamas oma tähtsust, kui ta juba ei ole kaotanud seda.

Itaalia ülemwõimu tunnustamise kohta Abessiinias lord Halifax ütles: Kas meie tõesti ei peaks astuma sammu, mis wõiks kaotada kahtlused kahe suure maa wahel, ja mis wõiks kaasa aidata porema seisukorra jaluleseadmiseks mitte ainult Wahemeres, waid ka Lähedas- ja Kesk-Idas?

Läti lahendab põllutööliste kriisi.

Töölised linnast maale. — Töötutest noormeestest tööpataljonid. — Talude rentimisele lõpp.

ETA. Riia, 3. nowembril.

Riigipresident Ulmanis esines eile nelja majanduskoja ühisel kosolekul suure kõnega tööjõudude otstarbekohase jaotamise kohta. President ütles oma kõnes muu seas:

Majanduse kiire areng nõuab kõigil majandusharudel üha rohkem tööjõudu. Eriti põllumajanduses on tunda tööjõudude puudust. Juba pikemat aega meie importeerime põllutöölisi wälismaalt.

Kuid tuleb arwestada seda, et

tulewikus meie ei saa ühtki põllutöölist wälismaalt.

Selle tagajärjel tuleb õigel ajal ette walmistuda wajalistele ümberkorraldustele.

Meie peame põllumeestelt nõudma, et nad wõtaksid üha rohkem tarwitusele ratsionaliseerimise ja mehhaniseerimise abinõusid. Samuti tuleb

wältida põllutööliste ärawoolamist teistesse tootmisharudesse.

Weel rohkem — tuleb tõsiselt mõtelda sellele, kuidas neid tööjõudusid saab tagasi tuua maale. Endastmõistetawalt wõiwad kõne alla tulla ainult niisugused isikud, kes on kohased maatööks ja sellega harjunud.

Põllumehed ostawad wäga palju masinaid. Tuleb hoolitseda põllutöömasinate tootmise suurendamise eest. Märmisel juhul tuleb masinatehastel töötada ööd ja päewad. Mis puutub tööjõudude reserwidesse, siis on ses suhtes häid tulemusi saawutatud

alaliste põllutööliste perekonnaabirahade

abil. On weel ette nähtud rida teisi määrusi. Kogu Lätis on 30.000 talu (11 protsenti koguarwust), rentnikkude käes. See olukord ei ole normaalne. Tuleb hoolitseda selle eest, et talusid ei renditaks wälja ilma tungiwa põhjuseta. Töötuid noormehi kawatsetakse seaduslikul alusel paigutada maale. See küsimus on põllutööministeeriumi algatatud ja leiab lähemal ajal lahendust. Maal on palju noormehi, kes ise ei tööta, waid takistawad teisi töös. Rendega ei juhtuks midagi halba, kui meie kutsuksime uuesti ellu

tööpataljonid,

kus oleks sõjawäeline kord ja distsipliin. Edasi on kawatsetud suwetöölisi tööle rakendada ka talwekuudel.

Ka linnades tuleb teostada ratsionaliseerimist ja mehhaniseerimist.

Laostus wõiks wabastada mitu tuhat töölist, keda wõiks rakendada põllutöödele.

Esmajoones käib see ehitusala kohta, kus töötab eriti suurel arwul maainimesi. Sel alal on wodata suuri muudatusi, kuna 80 protsenti ehitustegewust on riigi ja omawalitsuse käes, ütles president Ulmanis.

Teedeminister avab Uulu silla.

Eelolewal pühapäewal awatakse Pärnumaal Uulu uus betoonsild. Awamistalituse toimetab teedeminister inf. Wiitak, nagu nüüd lõplikult selgunud.

Õhukaitse Inglismaal puudulik.

Lennukitõrje kahurid Londonis kõlbavat muuseumi panna.

ETA. London, 4. nowembril.

(Reuter.) **Alamkojas tuli eile arutusele töörakonna ettepanek, milles awaldatakse tõsist rahutust selle üle, et walitsuse poolt tarwitusele wõetud abinõud elanike kaitseks õhurünnakute wastu on osutunud wäga puudulikeks, nagu see selgunud wiimase kriisi ajal.**

Waidlused awas töörakonna rahwasaadik Herbert Morrison. Ta ütles muuseas: On hukkamõistetaw, kui walitsus püüab pääseda wastutusest sel teel, et ta nimetab mõne uue ohwri (on mõeldud sir John Anderson), kes peab heaks tegema puudused, millede eest on wastutaw kogu walitsus. Tarwis on mitte ümberpaigutusi kabinetis, waid põhjalikku muutust kogu walitsuse mentaliteedis. Kui puhkes kriis, ei olnud walitsusel mingit kawa ewakueerimise kohta. Kawa laste ewakueerimiseks oli koostatud Londoni linnanõukogu poolt. Mulle jutustati, et kohalike wõimude jaoks olid olemas pitseeritud käsud, mis linnaametnike poolt pidid awatama kriisi puhkemisel. (Naer.) Londoni lennukitõrje suurtükid kõlbaksid waheset ainult sõjaministri Hore-Belisha sõjamuuseumi. (Suur naer.)

Arwustustele wastates sõjaminister Hore-Belisha, kaitses kaewikutesüsteemi, mis oli tema poolt algatatud. Ta ütles muuseas: Kaewikutesüsteem oli ette nähtud ühe miljoni inimese jaoks kogu maal. Tulewikus tuleb laiendada warjendite wõrku. Meie peame jõudma niikaugele, et iga mehe, naise ja lapse jaoks oleks pommikindlaid warjendeid kogu maal.

Siseminister sir Samuel Hoare seletas, et Suur-Britannia wõib luua endale niisama hea passiiwse kaitsesüsteemi nagu iga teine riik maailmas.

Kuuldub, et peaminister Chamberlain on haigestunud kerge külmetuse tagajärjel. Ta peab esialgu tuppa jääma.

Warjendite süsteemile lalaldane ulatus.

ETA. London, 4. nowembril.

(Reuter.) Salapitsatihoidja sir John Anderson, kelle erilliseks ülesandeks on rahulike elanike kaitse organiseerimine, seletas waidlustel alamkojas: Hiljutine hädakorra ewakueerimiskawa tõendas selgesti kawa otstarbekohasust. Nüüd tuleb kohe asuda kestwa kawa wäljatöötamisele. Warjendite süsteem tuleb luua hoopis ulatuslikum kõigest sellest, mis seni sel alal on tehtud. Tuleb luua midagi, mis wõiks olla kindlakawaks sõjaaegsele organisatsioonile. On weel palju muid tähtsaid probleeme, milledest praegu ei saa weel kõnelda. Mina ei mõtle loostada mingit paindumatut kawa, kuid ma tahan tegutseda kiiresti.

A. Kukk väikepüssist 589 silma.

Ohwitserid wõistlesid laskmises.

Ohwitseride laskespordi kesklihingu ühingutewahelised laskewõistlused lõppesid. Osawõtjaid oli üle riigi 21-st laskurühingust 150 ohwitser-laskurit. Wõistluste kawas oli täpsus-sõjapüssist laskmine 300 m distantsilt 3×20 lasku, wäikekaliibripüssist 50 m distantsilt kolmest asendist a 20 lasku ja sõjapüssist 25 m distantsilt 3×5 lasku.

Wõistlustel saawutati häid tulemusi. Eesti ohwitserkonnas on lasketase teinud suuri edusamme. Suwel peeti esimene Eesti ja Soome ohwitseride waheline laskewõistlus, kus wõitsid eestlased 527 enamsilmaga. Wiimastel wõistlustel oli hoos ltn. Alfred Kukk (sõjakool), saawutades wäikekaliibripüssist 60 lasuga kolmest asendist 589 silma wõimalikust 600-st, mis on kõigi aegade parim tulemus maailmas. Warem on w.a.o. A. Lenk (lahingkool) saawutanud 587 silma.

Wõistluste tehnilised tulemused:

Täpsus-sõjapüss: 1. ltn. A. Kukk (sõjakool) 552 silma; 2. kapt. K. Lomp (lahingkool) 543; 3. kapt. P. Paas (sõjakool) 541.

Wäikekaliibripüss: 1. ltn. A. Kukk 589 silma; 2. ltn. A. Liiwik 579; 3. kapt. K. Lomp 569.

Sõjapüstol: 1. major J. Raudsepp (4. pat.) 142 silma; 2. major J. Tamm (sõjakool) 140; 3. ltn. E. Ratas (Sakala part.) 140.

Üldwõitjaks tuli 3. üks. jal. pat. OLü 2622 silma; 2. sõjakool OLü 2617; 3. lahingkooli OLü 2616; 4. 4. jal. rüg. OLü 2609.

Eraldi peeti weel lahingiseloomuga laskmist muutmatust sõjapüssist: **näpulaskmine 100 m distantsilt (12 lasku) ja kiirlaskmine 200 meetrilt 40 sekundi jooksul piiramata arwul laskusid. Esikohale tuli kapt. K. Lomp** (lahingkool) 22 tabamust; 2. ltn. A. Rebane (Sakala part.) 21 tab.; 3. ltn. W. Palusoo (lahingkool) 21 tab.; 4. ltn. N. Sarandi (7. rüg.) 21 tab.; 5. ltn. E. Reinmaa (lahingkool) 21 tab.; 6. ltn. M. Kull (soomusrong.) 20 tab. Wõitjaks ühinguks tuli lahingkooli OLü; 2. 7. rüg. Wõru OLü; 3. 3. üks jal. pat. OLü.

Ohwitseride laskespordi kesklihingu meisterwõistluste osas tuli muudatust wüstolist laskmises. Sõjapüstolist tuli esikohale ltn. N. Wiru (1. jal. rüg.) 287 silma (kümneid 21); 2. kapt. G. Padar (2. üks. jal. pat.) 287 (kümneid 20); 3. ltn. A. Kukk (sõjakool) 274. Wabapüstolist: 1. ltn. A. Kukk 547 silma; 2. kapt. G. Padar 541; 3. ltn. N. Wiru 540 silma.

Buss noorsõduritega libises kiwiala otsa

Kuressaare-Kuiwastu maanteel juhtus teisipäewal Uuemõisa walla piires Ariste küla wahel liiklemisõnnetus o.-ü. „Ühendusele kuuluwa liiniautobusega. Autobus wiis Kuressaarest Kuiwastusse sõjawäkke kuulsaega teenima minewaid noori. Järsul S-kujulisel kurwil buss libeda tee tõttu libises teelt kõrwale, paiskudes küljega wastu kiwiaeda. Kuna kiirus oli wäike, siis sõitjatega õnnetust ei juhtunud, küll sai wigastada sõiduki külg. Õnnetus oli tingitud libedast teest.

Naine palub oma 10 aastat lahuselawa mehe saata töölaagrisse.

Loona wallas Maleiwa külas elutsew Pauline Toots laskis politseil koostada protokolli oma lahuselawale mehele Kirill Tootsile. Wiimane on juba 10 aastat tagasi lahkunud oma naise ja 7 alaealise lapse juurest jättes perekonna saatuse hoolde. Lastest on praegu kolm weel alaealised. Naine palub meest saata töölaagrisse.

10 aastat Ruhnu saare „walitsejaks".

Neil päewil pühitses oma Ruhnu saarel wiibimise 10 aasta juubelit kohalik konstaabel Willem Karineem, kes ühtlasi on kohalikuks piiriwalwe-, metsade-, tolli- ja sõjawäe wõimu esindajaks. Juubilar, endise nimega Granfeldt, on endine merewäeohwitser ja omab Wabadussõjast osawõtu eest Wabadusristi.

Tartu instituutide hoonele pannakse nurgakivi.

Laupäewal kell 12 päewal toimub ülikooli instituutide-hoonele nurgakiwi panek. Waimuliku talituse peab nurgakiwi asetamisel Tartu ülikooli koguduse õp. prof. J. Köpp ja ülempreester K. Kokla. Nurgakiwipanekule on ülikool saatnud kutsed haridusministrile kol. A. Jaaksonile ja teistele ministritele.

Järjekordne sekeldus Kiwiõlis.

Wõitlsiti õnnetusjuhtumi teadaannet.

Kiwiõli kaewanduses on selgunud omapärane kaewuri wallandamislugu, mis eskakordne meie kaewandustes. **20. okt. juhtus kaewuri Alekl. Wõrk'iga töö juures õnnetus.** Kaewur oli töötamas kitsas käigus, kust läbi jooksis üle m jägawune wee ärajuhtimise kraam, milline oli pealt lahti ja kaewuril tuli töötada waid jalge alla pandud libedate roobaste peal. **Töö juures libises kaewur ja kukkus alla weekraawi, saades põrutada ning wigastada rinnakorwist.** Juhtumi üle, mille tunnistajaks oli Wõrk'i kaastööline, tahtis kaewur minõõril lasta koostada protokolli, mida aga minõõr sowitas edasi lükata. Mõni päew hiljem oli minõõr siiski koostanud protokolli, kuid nii, nagu oleks Wõrk kukkunud hoopis käigu põrandale. Samuti oli minõõr juhtumi päewaks märkinud 19. okt., mitte 20. okt. Arsti otsusega wabastati mees tööst.

Nüüd aga tõotab kogu sündmus wõtta hoopis uue suuna, kuna kaewanduse juhpoolt Wõrgule teatati, et ta wallandatakse 2- nädalase ettetõlemisega. Põhjuseks öeldi, et mees liiga kergelt lasknwat teha õnnetusjuhtumi protokolle, kuigi seaduse järgi ka wäiksema kriimustuse kohta wastaw awaldus tuleb teha! — 1. now. saabus Wõrgule ka tööliste kinnitusühingult kirjalik teadaanne, kus teatatakse, et õnnetusjuhtumi eest kinnitusühisus ei wastuta, kuna pole selgunud, et kaewur töö juures on kukkunud! Waatamata sellele, et kaastöölised sündmust pealt nägid ja tunnistawad. Nagu hiljem selgunud, pole minõõr tunnistajat üle kuulanudki, waid wõtnud tunnistajalt A. Kolpakowilt allkirja tühjale blanaile, mille hiljem täitnud.

Kaewur Wõrk teatas juhtumist politseile ja tööinspektorile.

Rongis warastati 200 hiirelõksu.

Raudteepolitseile awaldas laadakaupmees Adolf Berg, kelle elukoht Walgas, Wõrr t. 10, et Petseri ja Walga wahel on temal mootorrongis ära warastatud pingi alt kästkohwer, milles olnud 200 hiirelõksu. Ta kahju on 35 krooni. Warguses ei tea ta kedagi kahtlustada.

Loomisel müügikeskus „Ehituskivi".

Tulekindla ehitusmaterjali tootjad koonduvad müügikooperatiivi. — Telliskivide hind standarditakse. — Keskuse läbikäik tuleb esialgu 35 milj. kivi aastas.

Kiviehitustele senisest veel rohkem rõhku.

Telliskiwide tootjate wahelise ühise müügikeskuse loomise eeltöödest, millest meie lehes oli juttu kord juba warem, on jõudnud nüüd otsustawasse järku. Nimelt on asutud seisukohale, et keskus luuakse ostu-müügi kooperatiivi kujuliselt, kooperatiivühingute seaduse alusel. Liikmeks võiwad wabatahtlikult astuda kõik telliskiwitehased, waatamata kas omanikuks on aktsiaselts, täisühing või üksikisik. Peakoosolekul on igal liikmel, waatamata tema produktsiooni suurusele, 1 hääl.

Uue keskuse nimeks on otsustatud wõtta Kaubanduslik ühisus „Ehituskiwi". Ühingu liikmed waliwad oma keskelt juhatuse, mille koosseisu kiidab heaks majandusminister ja rewisjonikomisjoni.

„Ehituskiwi" põhikiri on esialgselt walmis ja talle on juba alla kirjutanud 11 suuremat telliskiwitehast.

*

Ühise müügikeskuse loomise algatus kõigile telliskiwitehastele on läinud wälja eratelliskiwitööstuste poolt. Hiljem nad pöördusid küsimusega Majandusministeeriumi ehitusmaterjalide ametkonna poole, kes müügikeskuse loomise kawa juba üksikasjalikumalt wälja töötas.

Uue müügikeskuse otstarwe on **organiseerida kõiki telliskiwide tootjaid üle riigi,**

ühise korraldusega parandada nende olukorda, soodustada telliskiwide lewikut ning saawutada kogu maa paremat warustamist telliskiwidega. Peale selle tahetakse

standardida peale odawate kiwide ka kõigi telliskiwide hinda,

et see oleks ühtlane üle kogu riigi kõigis raudteejaamades ning wabriku õuedes. Ka kuulub telliskiwide kwaliteedi kontroll uue keskuse ülesannete hulka.

Odawate telliskiwide hinnas on oodata määrust, et 2,5 senti maksab kiwi wabriku õuel ainult siis, kui tellitakse korraga üle 6000 kiwi, muidu tuleks hinnaks 3 senti. Korstnakiwid tulekšid isegi = sent kallimad. Arwatakse ka, et uus korraldus

wähendab riigi juuremaksu odawatele telliskiwidele,

kuna kogu toodangu äramüümise garanteerimisega saaks wabrikud kiwide hinda alandada.

Uue asutatawa müügikeskuse läbikäik on kalkuleeritud nii, et tema kaudu läheks turule 90 protš. kogu kodumaa telliskiwitoodangust. Kiwide läbikäiku kalkuleeritakse edaspidiseks esialgu

35 milj. telliskiwi aastas.

Peale selle on oodata ka katusekiwide ning põllutorude müügi tsentraliseerimist samas keskuses. Seega tekib uue müügikeskusega juure üks uus suur kaubanduslik ettewõte.

*

Uue müügikeskuse loomine seisab esialgu weel selle taga kinni, et

oodatakse Walitsuse heakskiitmist ja nõusolu selle asutamiseks.

Nagu kuuleme on Walitsus küsimust juba arutanud ja ligemal ajal wõib oodata otsuse tegemist.

Ka on Walitsuses olnud eriti arutusel maa warustamine tulekindla ehitusmaterjaliga.

Wiimase aja telliskiwitoodangu suurenemisest ja soodustatud hindadest maa ei ole saanud oodatud kasu.

Suured ehitused linnades neelawad oma paremate hindade tõttu peagu kogu produktsiooni ning põllupidaja peab ikka leppima kiireltlagunewate puuehitiste püstitamisega.

Konstaabel J. Aavik 50-aastane.

Sõmeru 2. rajooni konstaabel Juhan Aawik pühitseb laupäewal, 5. nowembril oma 50 a. sünnipäewa. Ühtlasi saab tal täis 18 aastat selleşt, kui ta asus oma praegusele ametkohale.

Juhan Aawik sündis Wirumaal Sakşi wallas taluperemehe pojana. Kuna ta wanematel oli 8 last, siis pidi J. Aawik aegsasti harjuma raske tööga, mis teda hilisematel aastatel on aidanud oma elu korraldamisel otsekohese politseitöö kõrwal. Liiguste ministeeriumikoolis lõpetas ta pedagoogilise klassi ja hiljem õpetajate juwikursused. 1907. a. asus kooliõpetaja kohale Wohnja walda Pala külasse. Hiljem töötas Rägawere algkoolis 3 ja Wiru-Roela algkoolis 8 aastat. 1. nowembril 1920. a. asus politseiteenistusse, jäädes esialgu Tapa jaama juurde, kuşt 15. märtsil 1921. a. asus praegusele ametkohale.

J. Aawik on abielus ning ta 2 poega on mõlemad juba täiskaswanud. Juubilar omab talu Sõmeru wallas Muru külas.

Kõrgeim Eesti teenetemärk Läti, Leedu, Poola ja Soome presidentidel.

Varemalt on Valgetähe teenetemärgi keti koos suurpaelaga saanud Rootsi kuningas.

Kindral G. Jonson Vabariigi Presidendi K. Pätsi eridelegaadina Riias.

Eile wiibis Riias Wabariigi Presidendi K. Pätsi eridelegaadina tema käsunduskindral G. Jonson, et üle anda Läti presidendile K. Ulmanisele Walgetähe teenetemärgi kett koos suurpaelaga. Walgetähe teenetemärgi kett antakse ainult riigipeadele ja see on kõrgeimaks Eesti austusawaldukseks.

Sama ülesandega kindral G. Jonson sõidab Kaunasesse, kus ta annab Walgetähe teenetemärgi keti ühes suurpaelaga üle Leedu presidendile A. Smetonale, ning — Warssawi, sama annetust üle andma Poola presidendile I. Moscickile, ja Helsingisse — sama annetust üle andma Soome presidendile K. Kalliole.

Seni oli ainult üks Walgetähe teenetemärgi kett koos suurpaelaga wälja antud ja nimelt Rootsi kuningale Gustaf 5.-le, kellele see üle anti ta 80 aasta sünnipäewal.

Kõik need riigid — Läti, Leedu, Poola, Soome ja Rootsi, — kellede riigipeadele nüüd Walgetähe kett koos suurpaelaga on üle antud wõi on üleandmisel, on waremalt oma riigi kõrgeima aumärgi suurketi annetanud meie Wabariigi Presidendile.

ETA. Riia, 2. nowembril.

Kolmapäewa hommikul saabus Riiga eridelegaadina Eesti Wabariigi Presidendi K. Pätsi käsunduskindral G. Jonson. Waastalis olid teda terwitamas Läti riigipresidendi esindajana lossikomandant kolonel Bebris ja Läti wälisministeeriumi esindaja.

Kell 10.45 min. ilmus kindral G. Jonson ühes Eesti saadiku H. Rebasega eriaudientsile president K. Ulmanise juure, kellele kindral G. Jonson andis üle Walgetähe teenetemärgi keti ühes suurpaelaga kui ka Eesti Wabariigi Presidendi isikliku kirja. Kell 1 päewal Läti wälisminister W. Munters andis eine kindral Jonsoni auks, milleşt wõtsid osa ka Eesti saadik H. Rebane, wägedejuhataja kindral Berkis, riigipresidendi sekretär Grandaus, lossikomandant kolonel Bebris ning Eesti saatkonna ja Läti wälisministeeriumi esindajad.

Enne einet Läti wälisminister Munters andis kindral Jonsonile üle Kolme Tähe ordu esimese klassi aumärgi, mille on temale annetanud Läti wabariigi president.

Tartus algab kaitseliidu hoone ehitus.

Maal asutakse ehitustegevuse juhtimisele järk-järgult. — Luuakse laialdane ehitusjärelevalve võrk.

Teedeminister N. Viitak'i jutuajamine ehitusseadusest.

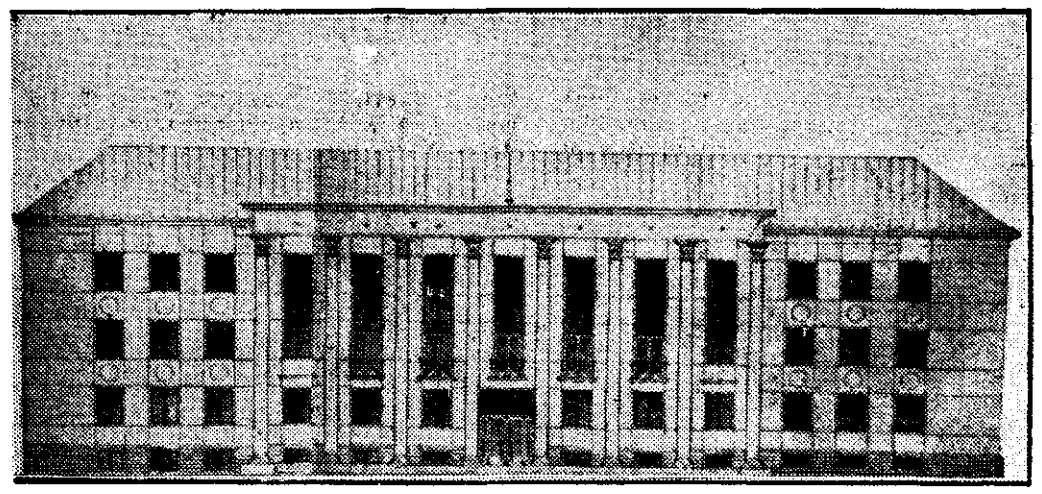

Tartu linna- ja maamalevate hoone projekt.

Praegu on Tartu linnawalitsuses kinnitamisel kaitseliidu hoone projekt. Uus hoone on mõeldud nii Tartu linna kui ka maakonna malewate jaoks, kusjuures Riia tänawa poolses tiiwas asuks Tartu linna malew ja Wõru tänawa poolses Tartumaa malew. Kuna keskmises hoones olekşid üldruumid. Esimeses järjekorras on kawatsus ehitada keskmine osa kui ka tiibehitused, kuna wõimla tuleks teises järjekorras ehitamisele. Et aga Tartus wähe on wõimlemisruume, kuuldub arwamisi, et ka wõimla ehitustega tuleks kohe alguşt teha.

Hoone projekt saadetakse Tartust Teedeministeeriumi kinnitamisele, mille järele kohe ka ehitustööd wälja pakutakse. Ehitustöödega tahetakse weel käesoleval sügisel alguşt teha.

Ehitustegevus üle maa korraldamise alla.

Kolmapäewal andis teedeminister N. Wiitak ajalehtede esindajatele seletusi uue ehitusseaduse kohta, mis wõeti Wabariigi Walitsuse poolt wastu 1. now. ja esitatakse Riigikogule.

— Seni kehtiw Wene ehitusseadus on oma normistiku pooleşt wananenud ega wasta meie wajadustele kui ka üldse tänapäewa arusaamistele ehitusalaşt. Wajadus uue ehitusseaduse järgi on juba ammugi olnud selge ja Teedeministeeriumis on pikemat aega tehtud ettewalmistusi uue, kõigiti meie nõudeid rahuldawa terwikliku ehitusseaduse kehtimapanekuks. Nüüd on see lõpuks walmis.

Ehitusseaduse eelnõu käsitab kõigepealt ehitustegewust üksikasjalisemalt seal, kus see on kõige elawam, ja nimelt linnade kui ka suwitus- ja rawikohtade ulatuses. Kuid paratamatu on

järk-järgult wõtta ehitustegewust korraldamisele üle maa.

Alguşt tuleb siin teha linnade lähema ümbrusega, wäljaspool linnade administratiiwpiire, kus tänapäewal ei pöörata ehitamisel küllaldaşt tähelepanu. Et ka şarnastes piirkondades korrapärastada ehitusalaşt tegewust, selleks näeb seadus ette, et Wabariigi Walitsus wõib tunnustada nende piirkondade kohta kehtiwaks ka ehitusseaduse eeskirju kas terwes ulatuses wõi osaliselt.

Maal hakkawad kehtima ehitusseaduse eeskirjad piiratud ulatuses.

Siin tulewad rakendamisele eeskätt need eeskirjad, mis on sihitud sellele, et ehitis püstitataksе oskuslikult, et ta wiikse lõpule ja tuleks tugew ja wastupidaw. Need normid on peamiselt rajatud ehitise omaniku kui ka rahwamajanduslike kahjude ärahoidmiseks.

Ainult seaduse nõueteşt ehitiste püstitamisel üksi on wähe, waid eeskätt on waja teha ka wajalikku selgitustööd ning korraldada paralleelselt ehitusjärelewalwega ka ehitusnõuannet. Seadusega luuakse selleks

ülemaaline ehitusjärelewalwe wõrk.

Kõigepealt püstitab seadus siin nõude, et kõigis linnades ja maakondades palgatakse ametisse ehitusinspektorid (praeguşed linna- ja maainsenerid ja -arhitektid). Kuid ehitusinspektorite kõrwal näeb seadus ette majanduslike wõimaluste awardumisel maakondades ehitusjärelewalwe-piirkondade loomist, analoogiliselt teemeistrite piirkondadega maanteede ehitamise alal. Sarnaseş piirkonnas oleks ametis abiehitusinspektor.

Asulate kohta on ette nähtud plaanid. Ühed neist plaanidest annawad asula ehitustegewusele ainult suurtes joontes koostatud kondikawa. Sarnaşt plaani nimetatakse seaduses asula **maa-alade liigituskawaks.** Teist liiki kawa kujutab endaşt asula **detailset ehistamise plaani,** mis ette nähtud tihedama ehitustegewuse jaoks ja selleks on asulaplaan.

Ehitustegewus on wäga tähtis faktor meie elus.

Igal aastal püstitatakse meil ehitusi keskmiselt kokku 25 milj. krooni eest.

Kriisiaastatel oli see summa wäikem, muul ajal, ning eriti wiimastel aastatel tunduwalt suurem. Seega wõime kujutleda, kui suured wäärtused seisawad meil ehituste all. — Mujal maadel on selleşt saadud täiel määral aru ja tehakse kõik, mis wõimalik, ehitusala arendamiseks. Kui waadelda ehitusi wanades kultuurmaades, siis näeme seal kõrgele arendatud taset sel alal.

Meie oleme seewastu oma ehitustegewuses jäänud kaugele maha. See on arenenud juhuslikult ning ilma kindla plaanita. Wiimane aeg on hakata ka meil nende küsimuste peale jõulokohaselt mõtlema. Ja seda tahab pakkuda uue ehitusseaduse wäljatöötamine — lõpetas teedeminister N. Wiitak.

Algab Paala jõe ülemjooksu süwendamine.

Käesolewa aasta algul pöördus Koeru põllumeeste konwent palwega Põllutööministeeriumile, et wiimane oma kulul asuks süwendama Paala jõe ülemjooksu Rakke ja Wäinjärwe waldade piirides. Nimetatud jõe ülemjooks, mida kohapeal tuntakse Ao ja Piibe jõe nime all, ujutas liigweega üle laialdaşed maa-alad Rakke ja Wäinjärwe walla lõunapoolsetes osades.

Kuna Paala jõgi Wiljandimaa osas on süwendatud kuni Põltsamaani, siis asus Põllutööministeerium küsimust uurima ning kawaşid ja kalkulatsioone koostama. Pikkade kaalutluste ja eeltööde järele on nüüd ümbruskonna põllupidajaile rõõmustaw teade, et ministeerium on nimetatud töid otsustanud omal kulul hakata tegema. Selleks saabusidki hiljuti Rakke jaama baggeri osad, milliseid praegu asetatakse jões kokku.

Jõe süwendustööd algawad kõige lähemal ajal. Nagu kuulda, on Põllutööministeerium otsustanud Paala jõe süwendada kuni Põltsamaani.

Saaremaa kaluri paat leiti Läti rannast

Lätis Maz-Irbe randa uhtusid lained tammepuust kalapaadi K—702. Nagu nüüd selgunud, kuulub paat Saaremaal Torgu wallas Karuste külas eluiseşale kalurile Priidu Oeselg'ile. Kohapeal ei teata sellega ühenduses mingit õnnetust. Nähtawasti kiskus tuul paadi ankrust lahti ning lained kandsid Saaremaalt Läti randa.

Ungari sai miljon uut elanikku.

Slovakid ja ruteenid protesteerisid Viini otsuse vastu. — Ungarlased on 90-protsendiliselt rahuldatud.

Ruteenia uueks pealinnaks Chust.

ETA. Budapest, 3. nov.

(DNB.) Wiini otsuste kohaselt suureneb Ungari maa-ala umbes 12.400 ruutkilomeetri wõrra 1.064.000 elanikuga, nii et Ungari elanike arw tõuseb 10 miljonini ja maapind 100.000 ruutkilomeetrini.

ETA. Wiin, 3. nov.

(Havas.) Saksa-Itaalia wahekohtu otsus Ungari-Tshehhoslowakkia uue piiri asjus tekitas elawat rahulolu Ungari ja Itaalia ringkonnis, ent wõeti protestimeelsusega wastu ukrainlaste ja slowakkide poolt. Wiimaste esindajad lahkusid kohe Wiinist, et pöörduda tagasi Bratislawasse. Enne seda nad saatsid wahekohtunikele protestitelegrammi. Ukrainlaste ringkonnad awaldasid deklaratsiooni, milles kibedusega konstateeritakse, et Uzhorodi ja Munkacsi loowutamine Ungarile, millede ümbruskonnas elawad ukrainlased, ei ole kooskõlas etnilise põhimõttega. Deklaratsioonis konstateeritakse, et wahekohtu otsus käib wastu Ruteenia huwidele.

Seewastu Ungari delegatsiooni üks tähtsamaid liikmeid seletas Havasi esindajale muuseas: Ungari on saawutanud kõik selle, mis oli wõimalik inimlikult saawutada. Kahtlemata meil on kahju loobuda Bratislawast, mis oli Ungari kuningate kroonimislinnaks, samuti Nitrast, mis on tähtis ungarlaste linn. Siiski meie wõtame rahuldustundega wastu wahekohtu otsuse, millega on täitmist leidnud 90 protsenti Ungari nõudmistest.

Ruteenia uueks pealinnaks saab Uzhorodi asemel Chust. See linn asub õhujoones umbes 50 kilomeetrit Uzhorodist ida pool, raudteeliini ääres, mis ühendab Slowakkiat Rumeeniaga. Chustis on umbes 25.000 elanikku, neist enamik ukrainlased.

„*Hitleri uus võit*".

Ungari-Tshehhoslowakkia piiritüli lahendamise kohta kirjutab „Figaro": Prahast teatatakse meile, et Tshehhoslowakkia on pettunud Wiini wahekohtu otsustest. Kõik lootused, mis Slowakkia peaminister Tiso tõi kaasa läbirääkimiselt Saksa välisministri von Ribbentropiga, on luhtunud. Siin arwatakse, et jälle kord, nagu Müncheni kokkuleppe puhul, on Tshehhoslowakkia kulul rahuldatud teiste riikide sõjalisi ja majanduslikke ihaldusi. Tiso oli saanud von Ribbentropilt tagatisi eriti nelja tähtsa tsentrumi suhtes, nimelt Bratislawa, Nitra, Kosice ja Luceneci suhtes. Waatamata neile lubadustele ainult kaks neist linnadest on jäänud Tshehhoslowakkiale. Weel suurem on pettumus Ruteenias.

„Petit Journal" kirjutab, et Wiini otsus on Hitleri uueks wõiduks. Taga-Karpaatia, mis on Tshehhoslowakkia prowintsiks, on Saksamaale tõelisteks platwormiks Kesk-Euroopas, sest Tshehhoslowakkia on nüüd saanud Saksamaa sõbraks. (Havas.)

Ikka veel tulevahetused.

ETA. Praha, 3. nov.

(Havas.) Tshehhoslowakkia telegraafiagentuur ČTK teatab Bratislawast, et Slanskest lääne pool Tshehhi sõjawäe patrull on sattunud 15-le Ungari terroristile, kes olid end kindlustanud metsas. Tulewahetuses sai üks terrorist surma ja üks raskesti haawata. Terroristidel õnnestus põgeneda peale ühe, kes wõeti wangi. Üksi Tshehhi sõdur ei ole saanud haawata.

Vastukajad:

„*Raske löök Tshehhoslovakkiale*".

Praha poliitilistest ringkondadest selgitatakse, et Wiini wahekohtu otsus on raskeks löögiks Tshehhoslowakkiale. Siin ollakse arwamisel, et selle otsusega on mööda minnud etnilistest printsiipidest, mis olid Müncheni kokkuleppe aluseks. Ent tshehhid, slowakid ja ruteenlased ei lase end tunnistada lööduiks. Slowakkia peaminister Tiso ja Ruteenia peaminister Wolossin kinnitasid seda Wiinis energiliselt. Nad on otsustanud organiseerida uutes piirides rahwuslikku ja tugewat riiki kolme walitsuse ühiste pingutuste abil. N.õ seletasid weel, et nad tahawad ülesehitawa tööga **parandada möödunud aastate wigu eriti wälispoliitilisel alal.** Praha walitsus ühineb selle otsusega, püüdes riiki tugewdada sisepoliitiliselt ja ühendada sellega pingutusi wälispoliitilisel alal. (Havas.)

Raamatunädala eeltööd Paides.

Ka eesti nime küsimust ei tohiks kodanikud unustada.

Neljapäewa õhtul toimus Paides linnapea G. Pärli kokkukutsel suurem organisatsioonide esindajate koosolek detsembrikuu algul toimuwa raamatunädala korraldamisega seoses olewate küsimuste arutamiseks. Koosolekul pooldati raamatunädala korraldamist ja otsustati raamatunädal läbi wiia ajawahemikus 4.—11. detsembrini, kusjuures suurem aktus toimuks wälisköneleja osawõtul 4. detsembril. Kõnelema palutakse üks kirjanikke. Nädala keskel tahetakse korraldada paar wäiksemakawalist õhtut, laupäewal teatrietendus ja pühapäewal, 11. detsembril wastawasisuline jumalateenistus. Nädala kestel toimuks õhtlasi raamatunäitus linnawalitsuse ruumes.

Koosolekul, milline kujunes üsna põhjalikuks küsimuste kaaluilemiseks, waliti raamatunädalat ettewalmistaw komitee koosseisus G. Pärli —esimees, liikmed — J. Söödor, R. Wiita, A. Tobro, K. Prees, A. Härma, T. Kaljo, pr. A. Beerman, J. Ulem, J. Kaup ja M. Ulk.

Samal õhtul ja samas arutati ka rünnakpäewa wõõrapärastele nimedele, milline toimub üleriigiliselt 6. nowembril. Ka selles osas leiti, et Paides on weel üht-teist teha. Aja hilisuse tõttu aga waewalt 6. nowembriks enam midagi erilist teha saab. Siin tuleb küll tegutseda hiljem. Leitigi olewat sowitaw, et ühel ajal raamatunädalaga ühel õhtul puudutataks ka nimede küsimust, tuletades kodanikele meelde, et käesolewa aasta jooksul on wõimalik muuta nimesid ilma lisakuludeta.

Koosolek algas kell 19 ja kestis kella 22-ni. Järgmine koosolek samade küsimuste kaalumiseks toimub eelolewal reedel, missuguseks ajaks on juba lähemalt selgunud ka kawad.

Kiriklikke teateid.

Tapa-Jakobi kirik. Pühap. 6. now. kell 11 homm. jumalateenistus ilma armulauata. Laulurraamatud. Kell 1 lastejumalateenistus. Äratusnädal algab teisip. 8. now. Jumalateenistused igal õhtul kell 7, laululehtedega. Laupäewal jumalateenistus armulauaga. Pühap. 13. now. õhtul kell 6 waimulik kontsert. Äratusnädala kawa toodud eraldi.

Äratusnädal Tapa-Jakobi kirikus.

Teisipäewal, 8. sk. algab Tapa-Jakobi kirikus äratusnädal, mis kestab kuni 13. nowembrini. Äratusnädala puhul toimuwad kirikus igal õhtul kell 7 jumalateenistused. Teisipäewal kõneleb Tallinna Kopli õp. R. Sauerbrei teemal „Jumala sõna — elusõna, mis püsib ja kannab kogudust" ja Wiru-Jakobi õp. J. Kiiwit, teemal „Jumala sõna — lepitussõna"; kolmapäewal: õp. L. Wahter, Järwa-Jaanist — „Sakramendid — Jumala seatud armuwahendid usu kinnituseks ja eraldamiseks" ja Koeru õp. A. Pähn — „Kes on sakramendi talitaja ja wastuwõtja?"; neljapäewal: õp. L. Wahter — „Kuidas wõib wesi nii suuri asju teha?" ja õp. kand. mag. R. Kiwiranna, Tallinnast — „Milleks kohustab ristimine?"; reedel: Tartu Peetri õp. dr. F. Treumann — „Pattude tunnistamine Jumalale" ja Tartu Peetri õp. dr. J. Taul — „Armu kuulutus patuste inimeste kätte usaldatud"; laupäewal: õp. J. Juhkendal, Tallinna Kaarlist — „Issanda armulaud — Jeesuse enese seatud" ja õp. J. Gnadenteich — „... patustele, kelle hulgas mina kõige ülem olen"; pühapäewal: õp. J. Juhkendal — „Kirik — pühade osasaamine" ja õp. J. Gnadenteich — „üks kari ja üks karjane". Äratusnädal lõpeb waimuliku kontserdiga.

Lehtse algkool 75-aastane.

Pühapäewal, 6. now. täitub Lehtse 6-kl. algkoolil 75 aastat ta asutamisest. Tähtpäewa puhuks on lehtselastel ilusaks algatuseks mõte, muretseda koolile uus klawer, kuna praegune on pärit külakooli ajast ega täida enam nõudeid.

Põllumees räägib...

Hilisel õhtutunnil kõlab telefonis Rakke põllumehe J. Hein'a hääl.

„Kuidas Rakke põllumehed elawad?" küsime.

„Tänan, pole wiga, tehakse tööd ja püütakse edasi."

„Kas kartulisaagid olid ka head?"

„Ei saa just headeks lugeda. Olid teised wäikesed ja wähe sai neid kah; eriti kõrswiljaga wõrreldes oli karulisaak kehw".

„Kuidas on lood seemnekartuliga?"

„Ümbruskonnas kaswatatakse neid weel wäga wähe."

„Kas wahetate ka kartulisorte?"

„Jaa, wahetewahel peab seda ju tegema, kui selgub, et üks on teisest parem".

„Missugust kartulisorti peate paremaks?"

„Mina neid kõige uuemaid sorte ei tunne. Isiklikult maitseb mulle merken. Aga peaks hakkama ka uusi sorte prowima."

„Niiwiisi. Aga rukis, kas sellega olete rahul?"

„Kõrre poolest oli wäga hea, aga wälja andis keskmiselt".

„Annate rukkile ka kunstwäetist".

„Seda küll".

„No metsahein oli wist hea ja ilmad soodustasid ka heinategu?"

„Jah, aeg oli kena, heina sai heas seisukorras kätte. Möödunud aasta heinast oli tänawune tunduwalt parem".

„Kas ümbruskonna karjapidajad peawad tublisti tõukarju?"

„Ei saa öelda. Tõukarju on ümbruskonnas weel wäga wähe. Kuid wiimasel ajal on loodud üsna tihe pullisaamade wõrk ja wõib seepärast loota karjapidamise paranemist. Muidugi ei aita siin ainult pullisaamadest, waid esmajoones oleneb asi ikkagi karjapidajaist."

„Kaewatakse, et meie rahwa hällid on tühjad. Kas see käib ka Rakke kohta?"

„Usun, Rakke on sellest süüst küll puhas. Siin on hällid korralikult täis ja mõned lasterikkamad perekonnad ei jõua enam oma 4—5-lapselistki peret toita, waid on pööranud palwekirjadega Presidendi poole abisaamiseks".

„Siis ei tohiks sealpool olla puudust ka tööjõududest".

„Jah, ega tööjõuga poleks wiga, on siin poolakaid ja..."

„Aga siiski midagi?"

„Jah. Ära kipuwad need noored maalt. Minnakse tööstustesse ja kaewandustesse, et saada paremaid palkasid. Mitmetele meeldib ka linnaelu. Ja kuigi paljud tulewad pikkade nägudega tagasi — paljud pikkade nägudega ja tagasitulekut häbenedes ikkagi linna jääwadki — see ei mõju teistesse. Ja kes oma äpardusi siis awalikult kaebama lähebki. Oeldakse, et olt „wahwa ja maru" ning sellest on küllalt."

„Weel paar küsimust. Kuidas on maanoorte liikumisega maal?"

„Maanoorte organiseerimine maanoorteringidesse on tänuwäärt samm. Ometi pole sellega siinpool weel toime tuldud. Ja mitte seepärast, nagu ei oleks siin noori, waid pole kedagi, kes asja algataks — pole juhte".

„Nii oleks maanoorte organiseerimine teie pool üks tänuwäärt ülesanne?"

„Seda küll. Ja maanaiste seltsi pole siin kah. Neid mõlemaid oleks aga waja. Warem, kui siin polnud ühtegi organisatsiooni, oli siin logelewat elementi palju, nüüd aga on pilt footuks teine. Organisatsioonidest on maal palju kasu".

Paide majaomanike muresid.

Wiimasel ajal on Paide linnawalitsuse poole pööranud mitmed Pärnu tänawa majaomanikud palwega, et neil lubatakse kärpida puiestee ääres kaswawate puude kroone. Majaomanikud turbatwad, et puude suureks kaswanud oksad ulatuwad katusteni, mille tõttu katustele tilgub liigset wett, mis omakord soodustab katuste kiiret mädanemist. Ka warjawad puud täielikult ära päikese, mille tõttu majade seinad seisawad niiskeletena ja laotawad ruttu wärwi.

Linnawalitsus on lubanud puude kroone kärpida, kuid ainult linnaaedniku juuresolekul, et wältida asjatundmatute käte poolt puude rikkumisi. Seesugune otsus on kahtlemata ka õige.

Tapa sõnumeid.

Kirjanik A. Mälk andis nõusoleku Türile kõnelema tulekuks. Raamatu-nädala juhatuselt saabus raamatunädala Türi komiteele kiri, milles teatatakse, et kirjanik ja Riigiwolikogu liige A. Mälk on andnud nõusoleku Türil korraldatawale raamatunädala aktusele kõnelema tulemiseks.

Weoauto wajus kanalisatsioonikraawi. Wiljandi tän. raudteeülesõidu juures wajus weoauto J-256 wiljakoormaga äsja kinniaetud reowee kanalisatsioonikraawi, mida põhjustas asjaolu, et kanalisatsioonitoru kraaw oli täidetud waid mullaga.

25 elanikku tuli juurde. Linna aadressbüroos registreeriti kuu algul 3368 elanikku, sellest oli mehi 1524 ja naisi 1844. Elanike arw kaspas kuu jooksul 25 wõrra.

Registreeriti lastehalwatuse juhtum. Möödunud kuul registreeriti Türil nakkushaigtena 1 juhtum difteriiti ja 1 juhtum suguhaigusi. Peale selle registreeriti Särewere wallas Taikse külas 1 juhtum lastehalwatust, mis lõppes surmaga. Haigestus 7-a. Jaan Saarepõld. Taudi lewimisele piiri panemiseks wõeti tarwitusele kaitseabinõud.

Laadaplatsilt warastati 100 latti. Linnawanem abi J. Luukas teatas politseile, et linna laadaplatsilt on warastatud 100 lahtist latti, mis kuulusid linnale, kelle kahju 30 krooni.

Perekonnaseisu teateid. Abiellumiseks on awaldanud soowi Hans Jalg ja Martha Kraaw.

A. Kastrozza esineb Türil. Pühapäewal esineb Türil tuletõrjeühingu saalis tuntud imedetegija Alekfander De-Kastrozza mitmesuguste numbritega.

Leitud asjad otawad omanikke. Tapa leiubüroosse toodi: mustast kotiknahast muhw ühes kinnastega; auto tagum. kaitseraua nikeld. osa; 15 tühja jahukotti; pruunist nahast peenrahakott ühes mõne krooni rahaga, ja kott nisuteri.

Wiimased piimaproowid Tapa toiduainete kauplusist näitasid analüüsimisel järgmisi raswaprotsente: H. Maidla — 3,6 3,3; A. Parwe — 4,3 3,8; J. Leesmann — 3,9 3,5; W. Lanna — 4,3 4,2, 4,0; H. Tamm — 4,0, 3,7; J. Heina — 4,1, 3,7, 4,3; J. Tumlisworm — 3,6, 3,5 ja P. Uudewald — 4,0. Turult wõetud 20-kõgiwõiproowist olid halwa kõrwalmaitse tõttu alawäärtusl. M. Tätte ja M. Laanemäe wõiproowid.

Tapa kaupluste lahtioleku aega lühendatakse. Et reguleerida kaupluste lahtioleku aega wastawalt äriteenijate puhkeaja seadusele, oli neil päewil kokkukutsutud Tapa Kaupmeeste Seltsi erakorraline peakoosolek. Peale igakülgseid kaalutlusi otsustati kauplusi lahti pidada 1. sept. kuni 1. juunini kella 9—18, senise kl. 8—18 asemel ja 1. juuni kuni kuni 1. septembrini endiselt kella 8—17. Scal-juures antakse äriteenijaile iga päew üks tund lõunat, millega on saawutatud 8-tunniline tööpäew. Toiduainete kauplused, pagari- ja lihaärid jääwad äripäewiti läbi aasta awatuks kella 7—18 (seni kl. 7—19), kuna pühapäewade kauplusaega muudetakse suwekuudel kella 7—9 (seni kl. 7—10) ja talwekuudel kella 8—10 (seni 7—10) homm. Ühtlasi muudeti kauplusaega enne lihawõtte- ja jõulupühi: seni olid kauplused 2 nädalat enne pühi awatud iga päew 2 tundi kauemini, nüüd jääb üks nädal, iga päew 1 tund kauemini. Wastawalt koosoleku otsusele esitab seltsi juhatus linnawalitsusele palwe kauplemisaja sundmääruse muutmiseks.

Juhatusest wälja astunud K. Kallemaa asemele waliti uueks juhatusliikmeks H. Oja, kand. J. Leesmann ja H. Jõgiaru. Weel otsustati samme astuda, et Tapa kaupmeeskonna esindajale antakse wõimalus osa wõtta ärimaksu komisjonist Rakweres.

Rakwerlased polnud külalislahked. Tapal, Apteegi tn. 16 elutsew M. Raidla awaldas Rakwere politseile, et nädala algul, kui ta koos nelja Tapa noormehega wiibis Rakwere restoran „Du Nordis", tunginud temale ja kaaslastele kallale rakwerlased W. Blechmann, J. Luuri, kaks autojuhti ja weel keegi tundmatu mees, millest arenenud kõwa kaklus. Kui tapalased restoranist lahkunud, tunginud rakwerlased neile Rahwamaja juures uuesti kallale. M. Raidla laskis koostada kaks protokolli meeste wastutusele wõtmiseks. Kaklnie süüdlast ja osawõtjate isikuid asus selgitama Rakwere politsei.

Türi uudiseid.

Nimede eestistamisi. Linna perekonnaseisuametis awaldasid nimede eestistamiseks soowi Woldmar Seiton, ühes abikaasa Helmi-Amalie ja tütre Irma-Alandaga — Suwiste; Akfel Lindenau — Agu Lannu; Karl-August Hauser ühes abik. Elfriedega — uueks perekonnanimeks Haare, endale uueks eesnimeks Enn ja abikaasale Elwi; Alfred-Heinrich Hauser ühes abik. Ida-Juliamega — Haare, endale uueks eesnimeks Ain ja abikaasale Jidi; Elwine-Wilhelmine Hauser — Elde Haare.

Perekondlikke teateid. Abiellumise soowiawalduse esitasid linna perekonnaseisuametile Eduard Meeder ja Eugenia Iwanow; oktoobrikuu jooksul registreeriti perekonnaseisuametis: sünde — Wombola Pöder, Eelar Aer, Aarne Paal; surnuid — Liisa Lepik.

Kiwilompija jäi nõdrameelseks. Tapa linnawalitsuse korraldusel saadeti Tartusse waimuhaiglasse Tapal elutsew Alekfander Mahmastal, kes jäi nõdrameelseks ning oktuus kaaskodanikele hädaohtlikuks. A. Mahmastal oli elukutselt kiwiklompija ja elas oma perekonnast lahus.

Difteriit ka keskkoolis. Neljapäewal suleti linnaarsti korraldusel üheks päewaks Tapa gümnaasiumi 5. klass, et seal läbi wiia desinfektsiooni, kuna üks klassi õpilane haigestus difteriiti. Haigestunu saadeti haiglasse ning tema pinginaabrid kõrwaldati ajutiselt koolist.

Algkoolis algas kolmapäewal jälle õppetöö. Uusi difteriiti haigestumisi pole algkooli õpilaste hulgas wiimastel päewadel esinenud; möödunud nädalal haigestusid kokku 9 õpilast.

Järelmu'jeid skautide aastakoosolekult.

Skautjuhid viisid Tapalt kaasa parimaid muljeid. Aumärke Tapa tegelasile.

Tapa noorsoo poolt elewusega oodatud skautide kongress on nüüd möödas ning korraldajad teewad kokkuwõtteid selle sisulisest kui ka majanduslikust kordaminekust.

Meie lehe esindajal oli aastakoosoleku lõpul kõnelus E. sk. malewa wanema N. Kannuga, kes märkis, et nii sisuliselt kui ka tehniliselt korralduselt oli Tapal peetud aastakoosolek parimaid, mis üldse peetud. Palus linnawalitsusele, sr. rügemendile ja Tapa seltskonnale edasi anda skautliku südamliku tänu hea wastuwõtu ja eeskujuliku korralduse eest. Kõneldes nooremate skaujuhtidega, kriipsutasid need üksmeelselt alla seda hoogsat töömeeleolu ja eluröömu, mille poolest Tapal peetud koosolek märksa erines eelmisest. Ja tõesti — waimustunud kaajaelamist oli koosolekuil nii, et noorte hõiskamisest rõkkasid koolimaja ruumid. Seda eriti awa- ja lõppkoosolekuil, kus kõrgemate skautjuhtide sõnawõtte saatsid spontaansed kiiduawaldused. Koosolekute wahel aga süwendati innukalt sõprussidemeid Tapa skautide ja gaididega ning lahkudes jäi igal noorel Tapale wastseid, kuid juba lähedaseks saanud sõpru.

Waatamata sellele, et noorsoo organisatsioonide ühinemise küsimust polnud ametlikult wõetud päewakorda, oli see peagu iga kongressist osawõtja pinewamaks huwiks ning olukorra selgusetus mõjutas tööd weidi masendawalt. Selle kohasist mõttewahetusist ilmnes, et skautjuhid pole noorkotkaste ja skautide ühinemise wastu, kuid tahaksid säilitada siiski skautide endaalgatust. Kui kol. Wellerind aastakoosoleku awaaktusel mõlemaid noorte organisatsiooni wõrdles kahe taluga, kus wanaperemeeste seisukohad takistawad noorte lähenemist, siis märkis skaudid on küll mitu kodra esinenud organisatsioonide lähendamise ettepanekutega, kuid pole sellepärast mõtelnud lahkuda oma talust (tormilisi kiiduawaldusi koosolekult). Pikemalt selgitas üldkoosolekul organisatsioonide ühinemise küsimust peastaabi ülem skm. inf. Geering, esitades mitmesuguseid wariatsioone ümberorganiseerimise lahendamiseks. Meie lehe esindajale tähendas inf. Gering muuseas, et skaudid pooldawad ühinemist, mitte aga ühendamist.

Lõbusamaks wahepalaks töökoosolekute sarjas oli pühapäewaõhtune pidu soomusr. rüg. wõimlas, millest peale skautide wõtsid osa õige rohkesti linlasi. Skautide ettekandeist wääritwad märkimist Tallinna malewa „terassammurite" effektsed wõimlemisnumbrid, läänlaste imitatsioonid Euroopa linnade sõjawägedest, wäikese Pärnu skaudi küllosoni soolo, Saare poisi „nõiatrikid" j. m. Wäga rohkesti oli rahwast ka skautide kontsertjumalateenistusel Tapa-Jakobi kirikus, kus jutlustas õp. skm. H. Haamer, Tartust. Kontsertosas esines Tapa gaidide ja skautide segakoor A. Paluwee juhatusel ning tenor sk. P. Adler, Paidest. Wiimase nõrgawõitu hääl ei pääsenud kirikus küllalt mõjule. Pühalikult ülendatwa mulje jättis gaidide lipu õnnistamistalitus, mis toimus kontserdi lõpul. Lipu annetas Tapa gaidide malewale P. R. samariitlaste Tapa kolonn.

Skaudisõprade seltside koosolekul arutati sk. malewate ja sõpr. seltsiide wahelise koostöö süwendamist. Otsustati skautide organisatsioonidele toeks asutada wanemate, eriti emade ringe ning süwendada koostööd seltskonnaga, peamiselt aga koolidega. Muuseas märgiti, et skautide wanemad tunnewad liiga wähe huwi laste skautlike ürituste wastu.

Meeleoluriikkamaks ürituseks kujunes esmasp. õhtune lõpuüldkoosolek. Referaadiga skautide lähema tulewiku kawatsusist esines seal skm. Michelson, kes muuseas märkis, et 20 aastat oleme näidanud teed, mida mööda nüüd sammuwad 50.000 skautlikku noort (koos noorkotkastega). Koosolek wõttis wastu resolutsiooni, et skautide süsteemikindlat ettewalmistust tuleb jätkata kohalike ja üleriikl. kursuste kaudu, pidades ühtlasi wajalikuks Eestisse Gill-Welli kooli asutamist. Koosoleku lõpusõna ütles N. Kann, kes awaldas südamlikku tänu õnnestunud aastakoosoleku kohapealseile korraldajaile. Skautide elawate kiiduawalduste saatel otsustati saata Wabar. Presidendile K. Päts'ile järgm. terwitustelegramm: „Eesti Skautide Malewa juhtide aastakoosolek Tapal, terwitab Teid hr. President kui juurt skautide sõpra, E. Sk. Malewa aupresidenti ja meie suurimat riigijuhti. Wõtke wastu meie kinnitus, et skaudid on alati walmis kodumaa auks ja julgeolekuks." Samuti saadeti terwitustelegrammid Eesti Noorte peawan. kindr. J. Laidonerile, peaminister K. Eenpalule ja haridusmin. kol. A. Jaakson'ile.

Lõpukoosolek kujunes ühtlasi Tapa skautlike tegelaste austamiseks, kelledele E. Sk. M. wanem N. Kann andis üle au- ja teenetemärke. Swastika lindiga said soomusr. rügül kol. W. Koch ja linnawanem J. Maidre, swastika nöelaga — Tapa sk. sõpr. seltsi abiesimees J. Talwe, laekur W. Ollep ja rühmawanem — loorijuht A. Paluwee, sk. sõbra märgi — seltsi esinaine H. Kaber, teenete diplomi malewa juht n.-skm. O. Tennola ja eeskuj. sk. märgi mlw. sekr. esk. K. Taada. Malewa abijuht esk. E. Ollep ülendati n.-skautmasteriks. Gaidedele kogu esindaja poolt anti märgid üle A. Jakone'le, L. Lange'le, E. Waldmanile ja P. Wennike'sele. Märkide üleandmist saatsid skautjuhtide marulised kiiduawaldused, „elagu" ja „braawo" hüüded.

Aastakoosoleku korraldajate poolt paluti neid siinkohal lahke wastutuleku ja laasabi eest südamlikku tänu üle anda Tapa linnawalitsusele, soomusr. rügemendile, Tapa-Jakobi koguduse nõukogule, autobuse liinide pidajale A. Pärnale, ületõrje ühingule, P. R. samariitlastele, Tapa gaididele, Tapa Noorsõ. Kaswõ. Seltsile, kino „Kalewi" omanikule ja teistele, kes osutasid teeneid aasta-koosoleku heaks korraldamiseks.

Majanduslikult tulid korraldajad n. ö. „otsotsaga" omadega wälja.

Paide maleringi koosolek esmaspäeval

Esmaspäewal, 7. now. toimub K. L. Järwa malewa ruumes Paide Maleringi peakoosolek. Koosolek on mõeldud Maleringi taaselustamiseks ja selleks on loota paljude asjasthuwitatute osawõttu. Koosolek algab kell 20.

M. Toompea sängitati maamulda.

Eile sängitati Paide Reopalu kalmistule Paide wangla end. ülem M. Toompea, kelle wiis hauda neerupõletik. Kadunut oli wiimsel teekonnal saatmas rohke leinajatehulk.

Neegreid Paide laadal.

Kesknädalane Paide laat kujunes waatamata ilusale ilmale wõrdlemisi tagasihoidlikuks. Rahwast oli wähe, samuti ei olnud laadakaupmehi liigselt. Wiimased omakorda kaebasid weel eriti *ostjate wähesust. Mis eriti imestama paneb*, oli hobuste wähesus Paide laadal. Näib, et laatlaadalt hakkab kaduma omaaegne Paide hobuselaatade kuulsus.

Rohkesti huwi pakkus laadarahwale rändtsirkus seal esinewate neegritega. Rändtsirkus oli Paides weel eilegi, andes siin etendusi.

K-M. J. BLAUART & Ko.

Järva-Jaanis, telefon 19.

Soovitame oma laost:

põllumajandus- ja ehitustarbeid.

Eriti häid glasuuritud ja lihtahjupotte.

Suures valikus: kohale jõudnud sügishooaja uudismustriga naiste kleidi-, meeste ülikonna- ja paliturriideid.

Uuesti avatud valmisriiete-osakonnast leiate Tallinna õmblejate töö, moodsad ja hästiistuvad

naiste talimantlid, meeste ülikonnad ja palitud

Karusnahad, „Ovald" jalanõud, kodu- ja välismaa kalossid ja botikud.

Parimate vabrikute **raadioaparaadid** ja nende osad.

KINO „KALEV" TAPAL Reedel, 4.—8. nowembrini

Maailma suurim lõõkfilm!

Thea v. Harbou kuulsa romaani „India hauasammas" järele

Ešnapuri tiiger

Rich. Eichbergi uus hiigellawastus. Wälismõtted filmitud kõik Indias.

100% põnewust, seiklusi, tempot, sensatsioone!

2. Huvitav lisa.

Seansside algus: äripäew kell 20, pühap. kell 16, 18 ja 20, teisip. kell 19 õhtul.

Eksiarvamiste ärahoidmiseks

teatan lugupeetud Tapa ja ümbruskonna **mööblitarwitajaile**, et minu töökojas ei ole kunagi härra F. Speek'i ärisse mingisugust mööblit walmistatud. Ka ei ole mina kunagi hr. F. Speek'iga koostöötanud.

Wastutan täielikult minult tellitud mööbli hääduse eest.

Austusega:

A. Ilmsalu

Tapal, Turu tn. 4.

Silmaarst

Dr. M. Bassel

Tallinnast wõtab wastu silmahaigeid

Tapal, Jaama t. 4

igal pühapäewal kella 10—1 ja 3—5 dr. R. Scheeri juures.

„Ugala" teatri

wiimane ringreis käesolewal aastal.

Max Mohri komöödia 3 waatuses

„Helisev öö"

Näitejuht: Eduard Tinn.
Dekoraator: Aleks. Möldroo.
Esmasp., 7. now. Kärus.
Neljap., 10. now. J.-Jaanis.
Reedel, 11. now. Amblas.
Laup., 12. now. Wajangul.
Pühap., 13. now. J.-Peetris.
Esmasp., 14. now. Paides.
Teisip., 15. now. Türil.

Algus kõikjal kell 8 õht.

Kassa awatud 1 tund enne etendust.

Perenaised!

Saatke oma linad, takud ja kaltsud lõngaks ketramiseks ning riideks kudumiseks ja kangad wärwimiseks

A-s. Pärnu Linatööstusele

Rääma 38, kõnetr. 125.

kus tehakse hea ja nägus töö moodsate mustritega, mis kõikjal tunnustatud ja auhinnatud.

Tööde wastuwõtmine Tapal:

Kaubamaja P. Seidelberg

Lai tn. 2, telefon 55.

R. H. Ü. Tapa Osakonna asjalise loterii

võitude nimekiri

30. okt. 1938. a.

P.	W	P.	W.	P.	W.	P.	W.
57	6	189	39	68	23	688	40
317	14	49	42	50	37	916	1
145	16	182	21	333	29	60	32
444	28	106	35	600	4	508	24
640	48	176	50	887	20	495	34
978	9	519	3	515	19	838	10
471	47	880	22	563	15	737	44
174	33	152	43	614	27	921	31
286	13	856	45	94	5	423	26
217	7	544	49	196	36	117	41
833	46	583	11	712	38	295	8
147	12	368	18	560	17	686	25
925	2	532	30.				

Juhatus.

Teadete-tahvlid põllumeestele.

Paide põllumeeste konwendi juhatus pidas sisuka koosoleku.

Paide põllumeeste konwendi juhatus pidas kolmapäewal, 2. now., oma järjekordset koosolekut, millist juhatas konwendi esimees F. Asper, protokollis konsulent agr. H. Lipp.

Otsustati lubada Juhan Aawale lintraktorijaama asutamist Päinurme al. Huwitawa ja põllumeestele tarwiliku esemena otsustati tähtsamatesse paikadesse, kus liiguwad põllumehed — meiereidesse, kooperaamadesse, ühiskauplustesse jne. — üles seada põllumeeste teadetetahwlid. Neile teadetetahwlitele olekski siis wälja panduid kõik põllumehele tarwilikud jookswad teated, näiteks mitmesuguste premeerimiste tingimused ja ülesandmise tähtajad, teated wälistööliste tuleku kohta, ärasaatmise jne. kohta, isegi taimekaitseteated leiakski ruumi ülespandawatel tahwlitel. Kuna põllumehed sageli hilinewad mitmesuguste tähtajaliste ülesandmistega ja registreerimistega, siis nimetatud tahwlid meeldetuletajatena peaksid oma otstarwet täitma. Ka oleksid nimetatud tahwlid põllumeeskonna kiireks informeerimispaigaks. Tahwlite korrashoiuks ja hooldamiseks loodetakse abi maanoortelt, kes seda kahtlemata ka ei keela.

Täiskogu poolt juba warem jaatawalt otsustatud põllumeeste kool, mis töötaks konwendi ulatuses, otsustati, ära kuulates konsulent Lipu wastawat ettekannet, juba eelolewal talwel tööle rakendada. Kooli nimeks wõeti „Paide Konwendi Põllumeeste Kool". Põllumeeste kooli juhatajaks waliti üksmeelselt agr. H. Lipp. Kooli hooldajaks on Paide põllumeeste konwent.

Konwendi põllutööriistade ja -masinate usaldustöökojaks otsustati walida Paide tööstuskeskkooli töökojad, mis asjus otsustati pöörata nimetatud kooli juhataja poole.

Konwendi juhatus peale ülaltähendatud otsuste andis weel loa 5 pulli- ja 4 jäärajaama asutamiseks. Paide põllumeeste konwendi täiskogu otsustati kokku kutsuda 2. detsembril. Koosolek, mis kestis paar tundi, oli täiesti üksmeelne.

Türi töölisühing 10-aastane.

Töölisühing on silmapilgul Türi suurimaid ühinguid.

Pühapäewal, 6. now., tähistab Türi töölisühing oma tegewuse 10-dat aastapäewa. Sel puhul toimub pühapäewal ühingu ruumes pidulik aktus kutsutud külalistele ja ühingu liikmesperele. Aktuse kawas on ülewaade ühingu tegewusest 10 aasta kestel, terwitusi organisatsioonide esindajailt ja wäliskülalistelt. Muusikalises osas esineb ühingu mandolinistide kwintett. Aktusele järgneb ühine jõuming pidulaua ja sellele näidend „Sündmusteta suwi".

Türi töölisühing alustas tegewust 1928. a., algul paberitööliste ühinguna paberiwabriku juures. Asutajateks liikmeteks olid tolleaegsed paberiwabriku töölised P. Hermanson, G. Saarman ja A. Pertman. Esimesel aastal oli ühingul liikmeid 25 ja esimesse juhatusse kuulusid P. Hermanson, A. Herman, J. Sagur, T. Kala ga A. Tuisk. Ühingu tegewuses tuli aga warsti seisak ja peagu 2 aasta kestel ei awaldanud ühing mingisugust tegewust. Tegewuse elustamiseks kutsuti 1931. a. kokku uus peakoosolek ja otsustati ühing ellu äratada. Et ühingule luua awaramaid tegewuswõimalusi ka teiste tööliste organiseerimiseks ühingusse, otsustati hiljem põhikiri muuta ja nueks nimeks wõtta Türi töölisühing. Nüüd järgnes ühingu tegewuses tõus ja liikmete arw kaswas järjekindlalt, ulatudes juubeliaastaks 150-le, olles liikmete arwult suuremaid ühinguid Türil.

Wiimastel aastatel on ühing erilist rõhku pannud kultuurharidustöle liikmeskonnas, milleks korraldatud pidewalt loenguid, näitekursusi jne. Mõõdunud aastal tegutses edukalt kõneoskuse õpiring, mis ka tänawu oma tegewust jätkab. Ühingul on oma mandoliinideorkester ja näitetrupp, kes etendusi andnud wäljaspoolgi. Oma kulul on ühing korraldanud koduruume ja ehitanud jõukohase näitelawagi. Ühingu juhatusse kuuluwad juubeliaastal A. Hindrek, A. Marmel, E. Rannamees, A. Metsla, M. Pakk, E. Tarkpea ja J. Brafeldt.

Lõikuspüha aktus Päinurmes.

Pühapäewal, 6. nowembril toimub Päinurme seltsiide ühisel korraldusel kohaliku algkooli ruumes lõikuspüha.

Päew algab wastawasisulise jumalateenistusega, mille peab J.-Peetri kog. õp. E. Kõrw. Lõikuspüha aktusele kõnelejaks on palutud Riigiwolikogu liige A. Jürima. Hiljem järgneb omawaheline kooswiibimine teelauas.

Peakontor: Tartus, Riia 35.

Järwamaa inspektor P. Jõsma — Tapal Ambla m. 13
Järwamaa instruktor L. Wõlu — Esnas

Lehtse jaama juures Järwamaal müüa

wäike talukoht.

Lähemaid teateid jaab kirjalikult: Ambla, pk. 7.

M. Künnap.

Kuulutage kõik „Järwa Teatajas"

Müüa wäike

talu

ühes wallaswaraga wõi ilma, wõi wahetada Türile wähema maja wastu. Talu inurns 14 ha. Teateid jaab omanikult. wastuseks lisada 10-s. mark. Anna ag. Kalda, H. Tiik.

A.-ü. „Ühiselu" trükk, Tallinnas.